

ע"י שבת יום טוב...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

דמי נ"ד : ו רוחא חמד לומר נ"ד...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

הגדרות...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...
 וכן נראה...

R. Simon
 1

ע"י ה' בקום נפול
 (שני' הוגב 1831)
 1831

מן ואם אין אחד מהם יכול לעשותה כו'. קמח משנה (שם בהמניע ט"ז:) ודלא כר"ג. ומ"ש ושיעור אחד לשיטה. הוא נגמ' (שם ט"ז:): היה בח באחד להוציא קורה זו לברו וכו'. נגמרת (שם ט"ז:): צניאור:

יך כל המקלקלין פטורים כיצד הרי שחבל ופי' בשמבל וקרה שלם נממסו הא נחממו חייב לדעת רבינו כמו שכתבתי פי' שמיני ושערי וחד עשר ושנים עשר: חפרי גומא ואינו צריך אלא לעפרה וכו'. מיימא פי' כלל גדול (שם ט"ג:): וטעם המקלקול הוא ל' יהודה דמיתא הס. וחפי' ל' יהודה דלמרי מלאכה שאינה לריכה לגופה חייב הי"מ מתקן האו מקלקל הוא ע"כ. ומכאן שאם הימא הגומא נמקום שאין לו קלקול אפי' שמיני נרדף לה חייב עליה לדעת רבינו וז"ל שפסק כר"י וזה פשוט: יך כל המקלקלין על מנת לתקן וכו'. זה משנה נהארוג (שם ק"ה:): והמקלקל על מנת לתקן ושעורו כמתקן ע"כ: יך כל העושה מלאכה בשבת וכו'. משנה נהורג נשנת (דף ק"ג:):

יך חפרי גומא וכו'. כמד הרמ"ן הל"ל ה"מ צניא דהא ספק כו' יהודה דלמרי מלאכה שאינה לריכה לגופה חייב עכ"ל. וי"ל שלא הורג רבינו לפרש כן דמתוך דבריו משמע וכמה שכתב הרב המגיד:

פרק ב א דחוייה היא שבת וכו'. נפרק כלי לולין (פסקים עו.) אפילו מנאי טומאה אם דחוייה היא לניבדו או הומרה ופירש"י דחוייה אפי' דחוייה רחמנא למיני טומאה לאו הימר נגמור הוא אלא דלמרי משמתי טעוריס וכיון דלאו הימר נגמור הוא בעיא לין לרבי. ומשמע נגמרת דהלכה כמ"ד דחוייה היא וכן ספק רבינו כמ"ד מהל' ציאת המקדש הט"ו ומשמע דכי היכי דאפילו נגמרה הי"מ אפילו נשנת לגבי מולה אם היא דחוייה או הומרה וקי"ל כמ"ד דחוייה וכ"כ הרשב"א והר"ן שהשבת דחוייה היא לכל מולה ולא הומרה:

ג בשעושים דברים האלו אין עושין אותם לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים וכו'. גירסת רבינו נכרימא עבדים במקום נכרים לדעת רבינו שפירש מפי שמגטרסיס לדעת

פ"ב א דחוייה היא שבת אצל סכנת נפשות וכו'. נמשנה פי' אחרון דיומא (דף ט"ג:). כל ספק נפשות דוחה שבת: ספק שהוא צריך לחלל עליו את השבת ספק אינו צריך וכן אם אמר רופא וכו'. נכר נחמאל זה נגמ' סס. והיכא שהרופאים יותר משנים ועמלקו ינמאל פי"ב מהלכות שבת ע"כ: ב אמדוהו ביום השבת וכו'. מפורש נגמ' (שם ט"ד:): מיימאל על המשנה: מדליקין וכו'. כלו לא מנאלי, ופירמי המלאכות שהזכיר הלכות הנר פרק מטעין (שנת דף ק"ח:): גבי מיה: מבבין הנר. פי' כ"מ (שם ט"ט:): שוחטין ואופין ומבשלין. פי"ק דחולין (דף ט"ו:): ובחמטין לו חמין וכו'. נכיימא פי' אחרון דיומא (דף ט"ד:): מממנין לו חמין בין להסקומו בין להכרימו:

ג בשעושיין דברים וכו'. גרימא סס וגיר' הלכות והגאונים ואין עושין דברים הללו לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים אלא בגדולי ישראל ואין אומרים לנשות דברים הללו לא ע"י נשים ולא ע"י נכרים מפי שמגטרסין לדעת אחרים. ומה שכתב רבינו כדי שלא תהא סכנת קלה בעיניהם נראה שהיא פירוש למה שאמרנו מפי שמגטרסין לדעת אחרים ואפי' שכלל רבינו עמיה קטנים ונכרים אין העעם בזה אלא לנשים ועבדים:

ואסור להתממה וכו'. מנאור סס. ובירושלמי הורין הרי זה מנאור והשאל הרי זה שופך

ידי גאגדולי ישראל וחכמיהם. ואסור להתממה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שיש בו סכנה וחי א טור סס פי' ש"מ סמ"ג לאון סס: ב טור וסמ"ג סס: ג טור סימן ס"ח סמ"ג סמ"ג לאון סס:

לחם משנה

לחם משנה
לחם זה עם קושיא אחרת דליכא נפשיה דשעממא דלמאי קאמר נגמרת איכא מלמא מיעוטי חד לעוקר ומניח חד לזה יכול וזה יכול וחד ליחיד שעממא בהוראת כ"ד לימא דלרי יהודה לא היו אלא מרי מיעוטי חד לזה יכול וזה יכול וחד לזה עוקר מה מניח וכדקאמר סס לר"מ דמרי מיעוטי הוו וימא דרי יהודה אימ ליה דיחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב. ולתרי קושיא זו אומר דודאי אטריכו נגמרת למימר הכי משום דנכריס הוריות (דף ז:): חמ"מ דרי יהודה אימ ליה דיחיד שעממא בהוראת כ"ד פטור דלמרי סס על מתי' אמר רב יהודה אמר רב שמואל זו דכרי רבי יהודה אלא חכמים אומרים יחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב מנאי רבי יהודה דמניא וכו' ולהכי אפילו נגמרת לומר דלרי יהודה מלמא מיעוטי הוו אכל אי לא הוה משכח מלמדא דלרי יהודה אימ ליה פטור הוה מני למימר לדידיה דמרי מיעוטי הוו כדקאמר לר"מ. ורבינו ראה לפסוק כלן כרי יהודה נהא דהא אינו יכול וזה אינו יכול משום דר"מ מסייע ליה אכל בהא דיחיד שעממא בהוראת כ"ד

מגדל עזו
יך כל המקלקלין עד הרי זה פטור. פרק ר' אלעזר דלורג (דף ק"ו:): חפרי גומא עד פטור. פרק ללא גדול (דף ט"ג:): כל המקלקלין עד סוף הפרק. פי' כ"ח דלורג (דף ק"ו:): פ"ב א דחוייה עד דומה אם השבת. שנת פי' שזלים (דף ק"ט:): ופי' כמל דיומא (דף ט"ד:): ופי' אין מעמלין (דף כ"ט:): וכמה מקומות נסתמו להלכה מנאור: ב אמרוהו ביום עד שזאל שנת. פי' קפנין (דף ק"ט:): ופסק נגמרת דיומא (דף ט"ד:): בחללין עד סנה. פרק כ"מ (דף כ"ט:): ובחללין עד צריך לכך. פי' נגמרת דיומא (דף ט"ד:): ג בשעושיין עד ומכמיהם. פרק לפי אפיקון (דף י"ב:): ופי' כמל דיומא: ואסור עד נהס. פי' כ"מ (דף כ"ט:):

מקצתה כגון שעקר זה התפץ מרשות זו והניחו השני ברשות אחרת בין שעשו אותה שניהם כאחד מתחלה ועד סוף כגון שאחזו שניהם בקולמוס וכתבו או אחזו ככר והוציאוהו מרשות לרשות הרי אלו [נ]פטורין: מן ואם אין אחד מהן יכול לעשותה לבדו עד שיצטרפו כגון שנים שאחזו קורה והוציאוהו לרשות הרבים הואיל ואין כח באחד מהן לעשותה לבדו ועשו אותה בשותפות מתחלה ועד סוף שניהן חייבין ושיעור אחד לשניהן. היה כח באחד להוציא קורה זו לבדו והשני אינו יכול להוציאה לבדו ונשתתפו שניהם והוציאה. זה הראשון שיכול חייב והשני מסייע הוא ומסייע אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה: יך כל המקלקלין פטורין. כיצד הרי שחבל [נ]בחיירו או בבהמה דרך השחתה וכן אם קרע בגדים או שרפן או שבר כלים דרך השחתה הרי זה פטור. חפרי גומא ואינו צריך אלא לעפרה הרי זה מקלקל ופטור אפי' שעשה מלאכה הואיל וכונתו לקלקל פטור: יך כל המקלקל על מנת לתקן חייב. כיצד הרי שסתר כדי לבנות במקומו יאו שמחק כדי לכתוב במקום שמחק או שחפר גומא כדי לבנות בתוכה יסודות וכל כיוצא בזה חייב ושיעורן כשיעור המתקן: יך כל העושה מלאכה בשבת מקצתה בשוגג ומקצתה בודן בין שהזיד ולבסוף שגג בין ששגג ולבסוף הזיד פטור עד שיעשה שיעור המלאכה כולה מתחלה ועד סוף בודון ואחר כך יהיה חייב כרת. ואם יהיה בעדים והתראה חייב סקילה. או שיעשה שיעור מלאכה כולה בשגגה מתחלה ועד סוף ואחר כך יהיה חייב חטאת קבועה:

ג בשעושיין דברים וכו'. גרימא סס וגיר' הלכות והגאונים ואין עושין דברים הללו לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים אלא בגדולי ישראל ואין אומרים לנשות דברים הללו לא ע"י נשים ולא ע"י נכרים מפי שמגטרסין לדעת אחרים. ומה שכתב רבינו כדי שלא תהא סכנת קלה בעיניהם נראה שהיא פירוש למה שאמרנו מפי שמגטרסין לדעת אחרים ואפי' שכלל רבינו עמיה קטנים ונכרים אין העעם בזה אלא לנשים ועבדים:

ואסור להתממה וכו'. מנאור סס. ובירושלמי הורין הרי זה מנאור והשאל הרי זה שופך

ידי גאגדולי ישראל וחכמיהם. ואסור להתממה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שיש בו סכנה וחי א טור סס פי' ש"מ סמ"ג לאון סס: ב טור וסמ"ג סס: ג טור סימן ס"ח סמ"ג סמ"ג לאון סס:

לחם משנה
לחם זה עם קושיא אחרת דליכא נפשיה דשעממא דלמאי קאמר נגמרת איכא מלמא מיעוטי חד לעוקר ומניח חד לזה יכול וזה יכול וחד ליחיד שעממא בהוראת כ"ד לימא דלרי יהודה לא היו אלא מרי מיעוטי חד לזה יכול וזה יכול וחד לזה עוקר מה מניח וכדקאמר סס לר"מ דמרי מיעוטי הוו וימא דרי יהודה אימ ליה דיחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב. ולתרי קושיא זו אומר דודאי אטריכו נגמרת למימר הכי משום דנכריס הוריות (דף ז:): חמ"מ דרי יהודה אימ ליה דיחיד שעממא בהוראת כ"ד פטור דלמרי סס על מתי' אמר רב יהודה אמר רב שמואל זו דכרי רבי יהודה אלא חכמים אומרים יחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב מנאי רבי יהודה דמניא וכו' ולהכי אפילו נגמרת לומר דלרי יהודה מלמא מיעוטי הוו אכל אי לא הוה משכח מלמדא דלרי יהודה אימ ליה פטור הוה מני למימר לדידיה דמרי מיעוטי הוו כדקאמר לר"מ. ורבינו ראה לפסוק כלן כרי יהודה נהא דהא אינו יכול וזה אינו יכול משום דר"מ מסייע ליה אכל בהא דיחיד שעממא בהוראת כ"ד

הגהות מיימוניות
מן ואם אין א' מהן יכול לעשותה לברו וכו'. פסק כרי יהודה דפי' המניע (דף ט"ג:): ודלא כר"ג. נגמרת אמרי' סס לר"ג מלמא מיעוטי כחייבי נפש חמטל לחם חמטל בעשומה חמטל חד למעוטי זה עוקר זה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול [ומד למעוטי זה אינו יכול וזה אינו יכול וחד למעוטי זה עוקר זה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול] וחד למעוטי יחיד שעממא בהוראת כ"ד ור"ג יחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב ע"כ. וק' דכיון דרבינו פסק כר"י ה"ל למפסק דיחיד שעממא בהוראת כ"ד פטור וי"א ספק כתיב' מה' שגגות דיחיד שעממא בהוראת כ"ד חייב שכתב סס וכן אם הורו ועשו מיעוטי הקהל על פיהם ויודעה השגגה הרי כ"ד פטורים ואילו המיעוטי שעשו חייבים וכל אחד ואחד מניח חמטלו ע"כ. נראה דפסק דחייב כחמטל דפליגי עליה דרי יהודה גריס הוריות וכו' א"כ אין פסק כלן כרי יהודה דהא אי לרבי יהודה הוה ס"ל חייב לא מיומקס סגרימיה כלל דליהו מוקי חד למעוטי יחיד שעממא בהוראת כ"ד. וי"ל

ס פ ר

ערוך השלחן

על אורח חיים הלכות שבת עירובין ראש חודש

בו יבואר כל הדינים והלכות הכתובים בש"ע או"ח מסימן רמ"ב עד
סימן תכ"ט עם כל הדינים המפורטים בספרי האחרונים וכל דין ודין
בארתי במקומו במעמו בעזה"י עפ"י הצעות וראיות מגדולי הפוסקים, והכל
בלשון צח וקל ובסדר נכון כאשר תחוינה מישרים הלוגד בפנים הספר.

ס מ נ י

יחיאל מיכל בהרב ר' אהרן הלוי עפשטיין החונה בק' נאווהרדק
בעה"ם ספרי ערוך השלחן על או"ח ויו"ד וח"מ ואה"ע ומ' אור לישרים על ספר
הישר לר"ת ז"ל.

ורשה
תרס"ח

פ"ב משבת ור"ל דחוייה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצות וכו' ע"ש אבל מדברי הרא"ש פ"ח דיומא וס' י"ז משמע דהותרה שכתב ור"ל ורבינו מאיר הביא דמיון מאוכל נפש ביו"ט וכו' אלא כיון דהותרה התירה אוכל נפש ביו"ט הוה כמו בחול וה"ל כיון שהתירה התורה פקוח נפש הוי כל מלאכה כמו בחול ע"ש ומלשון זה מבואר דהיא הותרה ולא דחוייה ועוד מדקמדמי לה לאוכל נפש ביו"ט וההם לא שייך לומר דחוייה כיון שלא נאסרה מעולם וגם בתשו' הרשב"א שם מבואר דלסכנת רבינו מאיר הוי הותרה ולא דחוייה ע"ש ווגם הר"ן פ"ב דעילה כתב ההפך דסכנת דחוייה אצל סכנת נפשות ואוכל נפש כו"ס הותרה ע"ש וכיון דר"מ מדמי אל"ו ע"מ דס"ל דנשתייה הותרה ולכאורה מאן דליקף ציומא טס ממילה דפ"ג דוחה טנת ודאי הותרה דמילה א"ל לומר שהיא דחוייה כמ"ס ביו"ד ס' רס"ו סעיף כ"ה ע"ש ועס נהנינו דגם כפ"י מ"ט הרמב"ם דחוייה אין כונתו דחוייה ממש ע"ש אכל כיון דהרשב"א והר"ן להדיא ס"ל דהיא דחוייה ולא הותרה אין הכרח להוסיף דברי הרמב"ם ממזמן ואולי ירכזו דגם מילה דחוייה או דאף דלמדין ממילה מ"מ אין ראייה שיהו טוין לגמרי דז"ק :

ך והגה ביומא נו' : בענין טומאה אי דחוייה או הותרה אומר שיש נ"מ לענין אהרורי אטהורין דאם יש טהורים מוכנים לפניו אפילו למאן דס"ל הותרה עבדי טהורים ולא טמאים ללישנא קמא שם בגמ' רק אם אין טהורים לפניו ונצרך להשיגם אוי למ"ד הותרה עבדי הטמאים ולמ"ד דחוייה מהדרינן אטהורים ע"ש וא"כ ה"ל בחולה אם הדבר האסור והמותר שניהם מוכנים לפניו וראי מאכילין אותו והיתר ולא האיסור רק אם האיסור מוכן או בנקל להשיגו והיתר אינו מוכן או בקושי להשיגו תלוי בשלוגתא דאם הותרה שבת וכל האיסורים אצל פקוח נפש לוקחין האיסור ואם דחוייה מהדרינן אהתירא בן זיה נראה לכאורה אבל דבר חדש הוא ולא מצאנו זה בהפוסקים ואדרבא הותרו לזרו בוריות כל דבר שהחולה צריך ואע"ג דלפי מה שבארנו יכול להיות דזהו בחולה שזמנו בהול כמ"ש בסעיף ב' מ"ט משמע מכל הפוסקים דאינו כן :

ך ובאמת נלע"ד ברור דאפילו אי דחוייה היא א"צ להמתין על ההיתר ולא דמי לטומאה דכיון דהותרה צותה לחלל עליו שבת ולהאכילו כל האיסורים אם נאמר שנמתין יכול לבא לירי סכנה ונמצא דלפ"ו

אין חילוק בין דחוייה להותרה במקוח נפש לענין זה ורק יש חילוק להאיכא דאמרי שם דלמ"ד הותרה אפילו יש טמאין וטהורין לפנינו יעשו הטמאים ע"ש וא"כ יש נ"מ רבתא כגון שהיה ההיתר והאיסור לפנינו למאן דס"ל דחוייה אסור ליתן לו האיסור ולמאן דס"ל הותרה מותר אמנם לדין גם בזה אין נ"מ כיון דללשון ראשון אינו כן כמ"ש וס"מ יש נ"מ בין נבילה לשחיפה והיינו דחולה הצריך לבשר בשבת שוחטין לו כמו שיתבאר ואין מאכילין אותו נבילה מטעמים שיתבארו אמנם אם הנבילה מוכנת לפנינו למאן דס"ל הותרה שוחטין לו בשבת ואין מאכילין אותו הנבילה ולמאן דס"ל דחוייה מאכילין אותו הנבילה כדי שלא לחלל שבת באב מלאכה כן ביאר הרשב"א שם וכלע"ז :

ך ואמרו חז"ל שם דכשנצרך לחלל שבת בשביל חולה שיש בו סכנה לא יעשו מה שנצרך לעשות בשבילו ע"י אינו יהודי ולא ע"י נשים ולא ע"י קטנים אלא ע"י ישראלים גדולים והטעם דשמא יאמרו הרואים שבקושי התירו לחלל שבת בשביל פקוח נפש ואין מתירין ע"י הסחוייבים במצות ומוזי יבא מכוול שמא באיזה פעם לא ימצאו א"י וקטנים ונשים ולא ירצו הגדולים לחלל שבת ויבא לידי סכנה ור"ן וכ"מ ברא"ש והתוס' כתבו עוד דאפילו היכא דאפשר בא"י מצוה בישראל דשמא יתעצל דא"י ויבא לידי סכנה ע"ש וממירא דגם לענין נשים וקטנים כן דמתם נשים עצלניות הן וכ"ש קטנים ולדבריהם יכול להיות דלכן אסרו חכמים לעשות על ידיהם :

ך ויש להתפלל על רבינו הרמ"א בסעיף י"ב שעל מה שכתב רבינו הבי"ד דין זה ח"ל כשמחלין שבת על חולה שיש בו סכנה משתדלים שלא לעשות ע"י עכו"ם וקטנים ונשים אלא ע"י אנשים גדולים ובני דעת עכ"ל וכתב על זה רבינו הרמ"א וי"א דאם אפשר לעשות בלי דיחוי וכלי איחור עושה ע"י שינוי ואם אפשר לעשות ע"י א"י בלא איחור כלל עושין על ידו וכן נוהגים אבל במקום שיש לחוש שיתעצל הא"י אין לעשות על ידו עכ"ל ואיך אפשר לומר כן זהרי למעם הראשון שכתבנו שהחשש הוא מפני פעם אחת פשיטא שאסור אלא אפילו למעם השני מפני חשש עצלות כיון דהש"ס חשש לזה איך נאמר דאנן לא חיישינן לזה והוא דבר תימא ולדעת הרמב"ם מה שאמרה הש"ס שיעשו ע"י גדולי ישראל הם גדולי ישראל

7

שימות אלא שע"פ רמאות יכול להיות איזה שעות יותר מותר לחלץ עליו את השבת דגם לחיי שעה מחלצין ויתבאר עוד בסי' שכ"ט :

ו היה צריך לבשר או לטרוק של בשר עוף מחויבין לשחוט בשבילו ואין השוחט רשאי לומר למה לי לחלץ שבת באב מלאכה יאכל נבלה והיינו ע"י הריגה של א"י או ע"י קטן והרי לתחולה בעצמו ג"כ טוב יותר לעבור על לאו דנבלה שהוא איסור קטן לגבי שחיטה בשבת שחייבין עליה סקילה זכרת וחטאת ומ"מ אינו כן ויש בזה טעמים הרבה האחד מפני דחיישינן שהחולה תקיין נפשו בנבלה ור"ל שס וי"כ נא"י הגדול והשנית דאיסור שבת כבר נדחית בהבערה ובבישול ואיסור נבלה לא נדחית עדיין וס"ט נט"ט הרא"ה והשלישית דבנבלה יעבור על כל כוית וכוית ובשחיטה אינה רק פעם אחת ור"ן ע"ס ואע"ג דמוכח משם דלזה לא חיישינן מדפליגי בשם במב"ר ותרומה ריש מי שמוכר דתרומה חסידא מטבל ומאכילין אותו מטבל ולא תרומה אע"ג דבמב"ר יש איסור על כל כוית ע"ש והו דבכרי שלא לעשות לו בידים איסור חדש ודמאכילו לכן מאכילין אותו האיסור הקל כמו שהוא אע"פ שיש בו ריבוי איסורים משא"כ כאן בשחיטה אנו עושים לו היתר כלומר דבעת האכילה הוא היתר גמור לכן אמרינן שפור סברא זו והרביעית דהנה זה החילה התירה לו התורה איסורים המעכבים רפיאתו והנה איסור נבלה אינה עומדת בעדו שהרי רפואתו יכול להיות גם בבשר כשר וכן לא הותרה לו איסור זה משא"כ איסור שבת העומד כנגדו הן לענין שחיטה הן לענין הבערה הן לענין בישול ולכן איסור זה התירה לו התורה וע"ן נט"ט הרא"ה והרא"ט נט"ט ה"ן וז"ק ועמ"ש בזה ביור' סי' פ"ה סעיף ב"ה וסעיף מ"ו :

וא פשוט הוא דאם הנבילה מוכנת מיד ולשחוט צריך שהיות והחזקה צריך לה תיכף דמאכילין אותו הנבילה ואם א"צ לה מיד למאן דס"ל דשבת הותרה לפקות נפש שוחטין לו ולמאן דס"ל דחוויה אין שוחטין לו ומאכילין אותו הנבילה המזומנת דכיון שיש לו בשר לא נתיר לו השבת הרחוויה ולא הותרה (רמב"ם נמשו' ע"ס) וכן הדבר פשוט שאם אין להשיג שוחט דמאכילין אותו נבילה וכן אם שחטו לו והוא צריך לה מיד א"צ למלות אותה ועמ"ה סק"ט שכתב על שוחטין דשבת הותרה ע"ש והוא תימא ללכ"ע שוחטין ורק כגונא

שכתבו

ישראל ממש הגדולים בתורה ויראה ודחראות לכך שכן צותה לנו התורה והקב"ה שצוה לנו על השבת הוא צוה לנו לחלץ שבת בשביד חולה שיש בו סכנה אם הט"ו סק"ה תמה עליו ונראה דבעל דיעה זו מונר מטעם עלות וזה טעמה הש"ס ואין טעמין זה ע"י וכו' פירושו שאין מחויבין לעשות על ידיהם אבל זהו כנגד חוב המוסקים ולכן למעשה ולפי נט"ן לעשות דוקא ע"י ישראל גדול :

הן וכל הוריו לחלץ שבת בדבר שיש בו סכנה ה"ז משובח ואע"פ שעושה מלאכה אחרת עמה כיצד כתב הרמב"ם בפ"ב דין מ"ו ראה תנוק שגפלו לים פורס מצודה ומעליהו ואע"פ שהוא צד הדגים עמו שמע שמבע תנוק בים ופרש מצודה להעלותו והעלה דגים בלבד פטור מכלום נתכוין להעלות דגים והעלה דגים ותנוק פטור אפילו לא שמע שמבע והאיל והעלה התנוק עם הדגים נפל תנוק לבור עוקר חודיא ומעלהו ואע"פ שהוא מתקן בה מדרגה בשעת עקירתו ננעל דלת בפני התנוק שובר הדלת ומוציאו ואע"פ שהוא מפצל אותה כמין עצים שראוין למלאכה שמה יבעת התנוק וימות נפלה דליקה וחוששין שמה יש שם אדם מכבין אותה כדי להצילו מן האש ואע"פ שהוא כובש דרך ומתקנה בשעת הכיבוי וכל הקודם להציל ה"ז משובח וא"צ ליטול רשות מבי"ד בכל דבר שיש בו סכנה עכ"ל ויש לרקדק בשבירת דלת מי מכריחו לפצלה שתהיה כמלאכה ישבור אותה בדרך שבירה ולא יהא אלא מקלקל ונ"ל דה"פ דחושש לבעיתת התנוק כשישברנה דרך שבירה דקול השבירה יבעיתו ולכן שובר אותה דרך פיצול שלא ירגיש התנוק השבירה והו שאמר שמה יבעת התנוק כלומר כשישברנה בשבירה פשוטה וכ"ש אם יניחנו שם דוראי יבעת וזהו שאמר הש"ס כיומא ע"ס אע"ג דמיקוין למיתבי כשיפי והקשה הלח"מ איך מותר כזונה והלא כגולס לא מנר כונה ע"ש ולמ"מ ח"ט דנכאן מוכרח לכיון כדי שהתנוק לא יבעת וז"ק :

הן חולה שיש בו סכנה שאמרוהו בשבת שצריך לעשות לו רפואה ידועה שיש בה מלאכת חילול שבת שמנה ימים אין אומרים נמתין עד הלילה ונמצא שלא נחלץ עליו אלא שבת אחת אלא יעשו מיד אע"פ שיחלצו עליו שתי שבתות וככות הנר בשביל שישן נתבאר בסי' רע"ח דמותר בחולה שיש בו סכנה כשצריך לכך ואפילו אם ברור אצל הרופאים

אוצר החכמה

שבעת ימים פרק ראשון יומא

מסורת הש"ס

(א) לקמן פת. שבת קמא.
(ב) פסחים י"ג. (ג) [לקמן י:
טו: פסחים ע"ו. ע"ט. פ.
ומים י"ג. (ד) [צ"ל הענין.
(ה) [צ"ל כרז ששט].
(ו) [לקמן דף נ"ג].

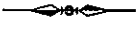
הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמיו כו'
ולא הימר גמור הוא וכו'
כו':

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שפפא וכו'
וה"ר משה טענברג
פ"י ע"ן גרי"ס פ"ה מ"ג
דבליס:

מוסף רש"י

הזב והזבה כו'. בייאס
ו' אלל ויהי עטיה
חוספסא דיומא ושבת
מסאה. טבילתו ביום
ששאר המורח ביום
ששיני שנה. ועממ
כפ"ד דמילת (כ) מקרא
דכ"ס השני. מקמ
שניי פסיה. ואל מל
שניי שנה. שיהי
וטולן דברן לאהל
תורה לגר (שבת ש"ח).
גרה ויולדת טבילתן
בליילת. טונלת מרנ
גליי ויהי אל מל שניי
אלה ענד יום הכפורים.
שניה יטלה לעול יום
ו'. דכפר זה תהיה
גדסה. ביהמה חאל כל
ו' (שם). דחיה היא
בגיבור. א"י דלפסרה
רחמא למיז עמומא.
לאו הימר גמור הוא. אלל
היה דלא משכחי טהורין
(פסחים ע"ו). כקו"י הומרה
דכל כמה דלפסר לאחורי
לפסרה או לעמומא קלה
מהדרין (שם ע"ג. וע"ו)
לקמן מ"ו). לעמנ בקו"י
מית אללה דמיו עמלא
על ידי עמלות ע"ו. הל"ך
מרה. ולא ביהמר גמור
(מבחים י"ד.).

סיפא איצטריך ליה אלא שחמור ממנו בו'. בפרק אלו דברים
בפסחים (דף סח.) פריך מהכא חילמא לעומתאם האי
טומאה ו' כתיב ציה והאי טומאה ו' כתיב ציה אלל לאו למתנתם
ומדסיפא למתנתם רישא נמי למתנתם מניד איריח הא כדאיתא והא
כדאיתא ומגמנו שם המוסף אמאי

אלא לאו למבילתן לא לעולם לשומאנתן
סיפא אצטריכא ליה אלא שחמור ממנו
בועל גדה שמשכב משכב ומושב בשומאה
קלה למא אוכלין ומשקין ת"ש ב"דחני רבי
חייא הוב והובה והמצורע והמצורעת ובוועל
גדה ומאמ מת טבילתן ביום גדה ויולדת
טבילתן כלילה תיובתא ועד שאתה מפרישו
משומאת ביתו הפרישהו משומאת המת
אמר רב תחליפא אבוה רב הונא (בר
תחליפא) משמיה דרבא זאת אומרת שומאת
המת הותרה היא בציבור רבינא אמר אפילו
תימא שומאת המת רחיה היא בצבור
שומאת המת לא שכיחא שומאת ביתו
שכיחא דאיתמר שומאת המת רב נחמן
אמר הותרה היא בציבור ורב ששת אמר
רחיה היא בציבור היכא דאיכא שומאין
וטהורין בבהוא בית אב כולי עלמא לא
פליגי דטהורין עבדי שומאין לא עבדי כו'
פליגי לאהורין ולאחיי טהורין מבית אב
אחרינא רב נחמן אמר היתר היא בציבור
ולא מהדרין רב ששת אמר דחיה היא
בציבור ומהדרין איכא דאמרי אפי' היכא
דאיכא טהורין ושומאין בבהוא בית אב פליגי רב נחמן ואמר עבדי נמי שומאין

אמר למאי חי לעומאה לא הוה קשה ליה אלל האי טומאה ו' כתיב ציה כו' ו"ל דקושיא הפשוטה נקט ומי' חי הוה משני ליה לעומאחו
סיפא איצטריך ליה אחיה הוה פריך ליה והא על כרחך בעל גדה כעמא מת לעבילתו כדמסקין הכל וכו'ין דדמי לעבילת דמי נמי
למתנתם דכפ"י: שחמור ממנו בועל גדה כו'. מימה ל' דטמא מת נמי ממור מבעול גדה שטעון הוזהר ג' ו' ומטמא כלי
ממכות לעשותם אב הטומאה ביולא צו כדחנן זריש מסכת אלהות ג' טמאין נמת כלים נמת ואלס כללים טמאים טומאה ו' וכו' ושמת
בסיפא דבריימח חשיב נמי להני חומרי דטמא מת מבעול גדה: **שמשכב** משכב ומושב בשומאה קלה. כאן חזר צו רש"י ממה
שפירש בפרק אלו דברים בפסחים (דף סח.) אהא דקאמר התם דלרנה צו חמור ממלורע שכן עושה משכב ומושב וכו' משמע דמלורע
אינו עושה משכב ומושב והקשה מדלמר בתורה כהנים וגיולת את כל שערו פרט לבית הסמרים ודין הוא נאמר תגלחת צימי ספרו
ונאמר תגלחת צימי גמרו מה תגלחת האמורה צימי ספרו פרט לבית הסמרים אף תגלחת האמורה צימי גמרו פרט לבית הסמרים
ומקשה אם הקל צימי ספרו שאין מטמא משכב ומושב ואין מטמא ציאה נקל צימי גמרו שמתמא משכב ומושב כו' ותיקך רש"י וגם
ר"ת דהיה לאלו דברים דמשמע דז עושה משכב ומושב ולא מלורע היינו לעמא אדם וצדיים והיה דמ"ב מיירי לעומאה קלה
לעמא אוכלין ומשקין כק"ו כדאיתא זריש פרק דס הנדה (דף נ"ד ט:) ומה צו שאין מטמא ציאה עושה משכב ומושב אכן המנוגעת
ומלורע שמתמאים ציאה אינו דין שיעשו משכב ומושב וממיעוטא דהזב ולא אכן המנוגעת ממעט התם מטומאה חמורה והכי נמי נמעט
מלורע גופיה מהוה קרא מטומאה חמורה וכן פרש"י שעושה משכב ומושב לעמא אוכלין ומשקין ולא כשאר משכב ומושב שעושה
לעמא אדם וכלים כגון הזב והמלורע וכו' והיה משה מפונטיו"א פי' כמו שפרש"י ככאל והיה לאלו דברים מוקי לה בצמלורע צימי
ספרו וכדמשמע דמ"ב שאין עושה משכב ומושב ועוד הליכו צו הומוס' באלו דברים (דף ט:) וכאלו לא שיק ולי הוקשה על מה שפי' הומוס'
דמלורע ואכן המנוגעת אהו כק"ו מוז לעומאה קלה והכי אהו הליכא למיפוך מה להזד השוה שבהן שמתמא כלי חרס ביהיסט דאף בעל
נדה מטמא כלי חרס ביהיסט כמו שהוכיח שם ר"י מדלמר פרק גנות כותים (נה דף ג:) מה היא מטמאה כלי חרס אף הוא מטמא כלי
חרס ומדנקט כלי חרס שאין מטמא מגבו ש"מ ביהיסט קאמר אלל ו"ל לעומאה חמורה מנעטיה מהזב טומאה קלה מטמא ביהיסט
דוהזב את וצו לוכר ולנקטין דרשינן בפרק גנות כותים (שם דף נ"ד ט:) לוכר לרבות מלורע למעיינותיו וכו' ואיתקש מלורע לזב גמור ומן
הדין הוה לן למימר דאיתקש לזב אפילו לעומאה חמורה אלל דלמת מיעוטא דהזב ומעטיה ונקי מיעוטא לעומאה חמורה והיקשה לעומאה
קלה: **אמר** רב תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת שומאה הותרה היא בציבור. מימה דבנצמים ר"פ כל הפסולים (דף ג:) קאמר
מכלל דמרייהו קבירא להו פי' אצי ורצא טומאה דמיה היא לציבור ומיך ר"י דהא דקאמר רבא הכא טומאה הימר היא זאת אומרת וליה
לא כ"ל דכ"ל (י' וכרז) דלמר כמון טומאה דמיה היא ול"ג דאין אנו רגינן לומר דלא כ"ל כסחא מתמיחין אלל היהא דהתם לענין פסח
בתוך השבת
היא נעטיר.
תורה שו'
במקומה כן
פרישתו היא
ש' קרי ויהי
למא דמרי
זמן (מ"ו) ה'
אפי' למורה
מדנקט.

דכל
רב

אמר למאי חי לעומאה לא הוה קשה ליה אלל האי טומאה ו' כתיב ציה כו' ו"ל דקושיא הפשוטה נקט ומי' חי הוה משני ליה לעומאחו
סיפא איצטריך ליה אחיה הוה פריך ליה והא על כרחך בעל גדה כעמא מת לעבילתו כדמסקין הכל וכו'ין דדמי לעבילת דמי נמי
למתנתם דכפ"י: שחמור ממנו בועל גדה כו'. מימה ל' דטמא מת נמי ממור מבעול גדה שטעון הוזהר ג' ו' ומטמא כלי
ממכות לעשותם אב הטומאה ביולא צו כדחנן זריש מסכת אלהות ג' טמאין נמת כלים נמת ואלס כללים טמאים טומאה ו' וכו' ושמת
בסיפא דבריימח חשיב נמי להני חומרי דטמא מת מבעול גדה: **שמשכב** משכב ומושב בשומאה קלה. כאן חזר צו רש"י ממה
שפירש בפרק אלו דברים בפסחים (דף סח.) אהא דקאמר התם דלרנה צו חמור ממלורע שכן עושה משכב ומושב וכו' משמע דמלורע
אינו עושה משכב ומושב והקשה מדלמר בתורה כהנים וגיולת את כל שערו פרט לבית הסמרים ודין הוא נאמר תגלחת צימי ספרו
ונאמר תגלחת צימי גמרו מה תגלחת האמורה צימי ספרו פרט לבית הסמרים אף תגלחת האמורה צימי גמרו פרט לבית הסמרים
ומקשה אם הקל צימי ספרו שאין מטמא משכב ומושב ואין מטמא ציאה נקל צימי גמרו שמתמא משכב ומושב כו' ותיקך רש"י וגם
ר"ת דהיה לאלו דברים דמשמע דז עושה משכב ומושב ולא מלורע היינו לעמא אדם וצדיים והיה דמ"ב מיירי לעומאה קלה
לעמא אוכלין ומשקין כק"ו כדאיתא זריש פרק דס הנדה (דף נ"ד ט:) ומה צו שאין מטמא ציאה עושה משכב ומושב אכן המנוגעת
ומלורע שמתמאים ציאה אינו דין שיעשו משכב ומושב וממיעוטא דהזב ולא אכן המנוגעת ממעט התם מטומאה חמורה והכי נמי נמעט
מלורע גופיה מהוה קרא מטומאה חמורה וכן פרש"י שעושה משכב ומושב לעמא אוכלין ומשקין ולא כשאר משכב ומושב שעושה
לעמא אדם וכלים כגון הזב והמלורע וכו' והיה משה מפונטיו"א פי' כמו שפרש"י ככאל והיה לאלו דברים מוקי לה בצמלורע צימי
ספרו וכדמשמע דמ"ב שאין עושה משכב ומושב ועוד הליכו צו הומוס' באלו דברים (דף ט:) וכאלו לא שיק ולי הוקשה על מה שפי' הומוס'
דמלורע ואכן המנוגעת אהו כק"ו מוז לעומאה קלה והכי אהו הליכא למיפוך מה להזד השוה שבהן שמתמא כלי חרס ביהיסט דאף בעל
נדה מטמא כלי חרס ביהיסט כמו שהוכיח שם ר"י מדלמר פרק גנות כותים (נה דף ג:) מה היא מטמאה כלי חרס אף הוא מטמא כלי
חרס ומדנקט כלי חרס שאין מטמא מגבו ש"מ ביהיסט קאמר אלל ו"ל לעומאה חמורה מנעטיה מהזב טומאה קלה מטמא ביהיסט
דוהזב את וצו לוכר ולנקטין דרשינן בפרק גנות כותים (שם דף נ"ד ט:) לוכר לרבות מלורע למעיינותיו וכו' ואיתקש מלורע לזב גמור ומן
הדין הוה לן למימר דאיתקש לזב אפילו לעומאה חמורה אלל דלמת מיעוטא דהזב ומעטיה ונקי מיעוטא לעומאה חמורה והיקשה לעומאה
קלה: **אמר** רב תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת שומאה הותרה היא בציבור. מימה דבנצמים ר"פ כל הפסולים (דף ג:) קאמר
מכלל דמרייהו קבירא להו פי' אצי ורצא טומאה דמיה היא לציבור ומיך ר"י דהא דקאמר רבא הכא טומאה הימר היא זאת אומרת וליה
לא כ"ל דכ"ל (י' וכרז) דלמר כמון טומאה דמיה היא ול"ג דאין אנו רגינן לומר דלא כ"ל כסחא מתמיחין אלל היהא דהתם לענין פסח
בתוך השבת
היא נעטיר.
תורה שו'
במקומה כן
פרישתו היא
ש' קרי ויהי
למא דמרי
זמן (מ"ו) ה'
אפי' למורה
מדנקט.

פירס

עבודה. הלכות ביאת המקדש פ"ד פ"ה

10

לעזרה ואף ע"פ שנעשה בטומאה ואם עברו ועשו או נכנסו לעזרה חייבים כרת על הביאה ומיהה על העבודה וכו'. בפרק מי שהיה טמא (דף ז"ה:) מן הפסח שנה בטומאה לא יאכלו ממנו וזנין חזות גדוה ויולדות ואם אכלו פטורים [מכרת] ור"ח פוטר אף על ביאת המקדש ופירש"י ואם אכלו פטורים מכרת דלולא אכל מביאת מקדש לא פטרינהו [דאמנא] וידוע דהלכה כר"ק:

יג וז"ש ופסח שבא בטומאה וכו'. אם צעיר ואופשטיוהי חברי לשיני מד לחומרם וחד לקולא ופסק לקולא משום דמסקיקא לית לן לחיובי ועוד לישנא כהנה לוקולא: יד הוין מקצת בית אב טמאים ומקצתם טהורים וכו'. בפ"ק דיומא (דף י"ו:) אימנר עומאח המת רב נמנן אמר הורמה היא לציבור ורב שש אמר דהויה היא לציבור [כל] היכא דאיכא טמאים וטהורים נהוהו בית אב כ"ע לא פליגי לטהורים עבדי טמאים לא עבדי כי פליגי לטהורי ולאמתי טהורים מניח אב אחרינא רב נמנן אמר הימר היא לציבור ולא מהדרינן ורב שש אמר עומאה דהויה היא לציבור [ומהדרינן] ופסק רבנו כרב שש משום דהלכתא כוומיה דציבורי ועוד דלמרינן צריך ליה לולין (דף ע"ו) דליכא מנא דשמע ליה דלמנר עומאה הוטרפה לציבור אלא רבי יהודה ואמרינן במר הכי (דף ע"ו) דרב מקדא סבר עומאה דהויה היא לציבור וכן א"ר יתכן וטוב רבנו דלמ"ד דהויה היא אפילו הימה כל המשמרה עומאה מחזירים על משמרה אחרת והע"פ שלא הזכירו בגמרא אלא לחורב על בית אב אחר לאו דל"ק אלא משום דלכך נחמין אפי"ן על בית אב אחר אין מחזירין נקטיה ומ"ש אס היו רוב הכהנים הגכוסים צירושלים נזמן הקבוע עומאים יעשו בטומאה: מ"ז ומנין שטומאת סת דחוויה היא בציבור וכו'. סיפרי פרשת בהעלותך:

יז והרי הרבר שפורש בכתובים שנאמר שם ברבוי הימים אצל חוקיהו כי רבת העם אשר לא התקדשו וכו'. ומ"ש ומהו זה שנאמר כי אכלו את הפסח בלא כחוב כלומר אם האמר לדרכה משם ראה שאין דומין עומאה מפני קרבן לציבור שהי חזקיהו דעמאה כחוב עליו כי אכלו את הפסח בלא כחוב והוצרך לבקש רחמים על ששעה כן לא מפני כן כחוב עליו כן אלא מפני שעבדו אותה השנה מפני הטומאה:

יח ועוד אחרת היתה שם וכו'. בפ"ק דקטנהרין (דף י"ב) ח"ד אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם עבדוה מעוברת רבי יהודה אומר אינה מעוברת אמר רבי יהודה מעשה בחוקיהו מלך יהודה שעבד השנה מפני הטומאה ובקש רחמים על עלמנו רבי שמעון אומר אם עבדוה מפני הטומאה מעוברת אכל מפני מה ביקש רחמים על עלמנו שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר ניסן בניסן ומפירש בגמרא דחוקיה טעה בדשמואל דלמנר שמואל אין מעברין את השנה ביום ל' של אדר הואיל ורחוי לקובעו ניסן והוא [עבדו משום] דלמנר הואיל ורחוי לא אמרינן רבי שמעון כן יהודה אומר

מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני ומפירש בגמרא דהיינו כגון שהיו ישראל מחלה עומאים ומחלה טהורים ונשים משלמותם לטהורים ועודפות עליהם מעיקרא כבר נשים בראשון חובה דהוו מיעוטן עומאים ומיעוטן מידמו לפסח שני ולבסוף כבר נשים בראשון רשות דהוה ליה עומאים רובא ורובא לא מידמו לפסח שני ומשמע דלרבי יהודה לא ביקש רחמים מפני שעיבר ניסן בניסן אלא מפני שעיבר מפני ולרבי שמעון לא ביקש רחמים מפני שעיבר מפני הטומאה אלא מפני שעיבר ניסן בניסן וא"כ י"ח למחיה על רבנו היאך כחב שני העטמים דהוי כמחיה שטרף לצי מרי ועוד דמיון דלדיעבד מעוברת למה הוצרך לבקש רחמים ואין לומר דאעפ"כ כיון דלכתחילה אין מעברין הוצרך לבקש רחמים דהא משמע דברייתא שכתבתי בסמוך שאילו הייתה מעוברת דלדיעבד לא היה צריך לבקש רחמים ועוד שכתב רבנו שביקש רחמים על עלמו ועל החכמים שהסכימו עמו דהא מינא בחוספתא שזה אחד משלשה דברים שעשה חזקיהו ולא הודו לו ועוד למה השמיטו עמו של רבי שמעון כן יהודה. ומיהו כההיא דמנן התמנים איכא למימר שאע"פ שרוב החכמים לא הודו לו קלמ מכמים הסכימו עמו ובסמ"ג כתוב שרבי במקום החכמים ומכל מקום קושיי רחמיא יתוב. ור"ל שרבינו כחב דלעבירה מפני הטומאה כדברי רבי יהודה דהלכה כוומיה לגבי ר"ש ואף ע"פ דמשמע דאי הווי מעוברת דלדיעבד כשעבדוה מפני הטומאה לא היה צריך לבקש רחמים היינו לרבי שמעון אצל לרבי יהודה אע"פ דלדיעבד מעוברת מכל מקום הוצרך לבקש רחמים על עלמו וטוב רבינו שאע"פ שעבד השנה בטומאה כדברי יהודה דק"ל כוומיה ופסקא דקראי הכי מוכחי אין לנו לדמות ולומר שלא עיבר ניסן דהא סתם לן מנא דמוקפתא הכי הילכך אית לן למימר דלמנר עבד חדא דלעבד ניסן ועוד שעבדוה מפני הטומאה ולא מש רבנו לכחוב דלרבי ר"ש כן יהודה משום דיחזיקה הוא דלא רבי יהודה ור"ש פליגי עליה:

לעזרה ואף על פי שנעשה בטומאה. ואם עברו ועשו או נכנסו לעזרה חייבין כרת על הביאה ומיתה על העבודה. שלא נרחית אלא טומאת המת בלבד: יג ופסח שבא בטומאה ודחקו טמאי מת ונכנסו להיכל פטורין. אע"פ שלא הוחרו אלא לעזרה. הואיל ואין אני קורא בהם אל מחוץ למחנה תשלוחם הרי אלו פטורין: יד היו מקצת בית אב טמאים ומקצתם טהורים אע"פ שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים. היה כל בית האב טמאי מת יביאו בית אב אחר. היתה כל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת. אם היו רוב הכהנים הנכנסין שם בירושלים בזמן הקבוע טמאין יעשו בטומאה: ל

מ"ז ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר. מפני שהטומאה לא הוחרה בציבור אלא באיסורה עומדת ורחויה היא עתה מפני הדחק. ואין דוחין כל דבר הנרחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה: מ"ז ומנין שטומאת מת דחוויה בציבור שנאמר ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם. כך למדו מפי השמועה שאנשים יהודים הם שידחו לפסח שני אם היו טמאים. אבל ציבור שהיו טמאי מת אינן נרחין אלא הטומאה תרחה ויעשו פסח בטומאה. והוא הרין לכל קרבן שקבוע לו זמן כפסח שהוא דוחה את הטומאה: יז והרי הרבר מפורש בכתובים שנאמר שם כי רבת בקהל אשר לא התקדשו והלויים על שחיטת הפסחים לכל לא טהור [להקדיש לה] כי מרביח העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא הטהרו. ומהו זה שנאמר כי אכלו את הפסח בלא כחוב מפני שעבדו אותה השנה מפני הטומאה שנאמר ויועץ המלך ושריו וכל הקהל בירושלים לעשות הפסח בחדש השני כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא כי הכהנים לא התקדשו למדי. וכבר ביארנו בקידוש החודש שאין מעברין את השנה לכתחלה מפני הטומאה: יח ועוד אחרת היתה שם באותה השנה. שעבדו חזקיהו המלך את השנה ביום שלשים של אדר שראוי להיות ראש חדש ניסן ועשה אותו החדש אדר שני ולא הודו לו חכמים שאין מעברין ביום זה כמו שביארנו בקידוש החדש. ומפני דברים אלו שעשה שלא כהלכה נאמר כי אכלו את הפסח בלא כחוב. וביקש רחמים על עצמו ועל החכמים שהסכימו על מעשיו שנאמר כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד ונאמר וישמע ה' אל יחזקיהו וירפא את העם שנרצה קרבנם:

פרק חמישי

א מצות עשה לקדש כהן העובד ידיו ורגליו ואח"כ יעבוד שנאמר ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם. וכהן שעבד ולא קידש ידיו ורגליו שחרית חייב מיתה בידי שמים שנאמר ירחצו מים ולא ימותו. ועבודתו פסולה בין כ"ג בין כהן הדיוט: ב ומניין שעבודתו פסולה שנאמר חוקת עולם לו ולזרעו. ובכנדי כהונה הוא אומר חוקת עולם. מה מחוסר בגדים מחלל עבודה כמו שביארנו. אף מי שלא רחץ ידיו ורגליו מחלל עבודה: ג אין הכהן צריך לקדש בין כל עבודה ועבודה

משנה למלך

הטומאה דין ו'. ואם הטומה כגון שנגע חוץ למקדש באוכלי קדש הא אין הניץ מראה על טומאת הנאכלין והדבר צריך אללי תלמוד: יג ופסח שבא בטומאה וכו'. עיין גמ"ש רבנו בפ"ט מהלכות מעשה הקרבנות דין י"ג ובמ"ש מן שם ומן הדין לא היה לו לרבינו לכחוב פטורו ממיתה וזק:

מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני ומפירש בגמרא דהיינו כגון שהיו ישראל מחלה עומאים ומחלה טהורים ונשים משלמותם לטהורים ועודפות עליהם מעיקרא כבר נשים בראשון חובה דהוו מיעוטן עומאים ומיעוטן מידמו לפסח שני ולבסוף כבר נשים בראשון רשות דהוה ליה עומאים רובא ורובא לא מידמו לפסח שני ומשמע דלרבי יהודה לא ביקש רחמים מפני שעיבר ניסן בניסן אלא מפני שעיבר מפני ולרבי שמעון לא ביקש רחמים מפני שעיבר מפני הטומאה אלא מפני שעיבר ניסן בניסן וא"כ י"ח למחיה על רבנו היאך כחב שני העטמים דהוי כמחיה שטרף לצי מרי ועוד דמיון דלדיעבד מעוברת למה הוצרך לבקש רחמים ואין לומר דאעפ"כ כיון דלכתחילה אין מעברין הוצרך לבקש רחמים דהא משמע דברייתא שכתבתי בסמוך שאילו הייתה מעוברת דלדיעבד לא היה צריך לבקש רחמים ועוד שכתב רבנו שביקש רחמים על עלמו ועל החכמים שהסכימו עמו דהא מינא בחוספתא שזה אחד משלשה דברים שעשה חזקיהו ולא הודו לו ועוד למה השמיטו עמו של רבי שמעון כן יהודה. ומיהו כההיא דמנן התמנים איכא למימר שאע"פ שרוב החכמים לא הודו לו קלמ מכמים הסכימו עמו ובסמ"ג כתוב שרבי במקום החכמים ומכל מקום קושיי רחמיא יתוב. ור"ל שרבינו כחב דלעבירה מפני הטומאה כדברי רבי יהודה דהלכה כוומיה לגבי ר"ש ואף ע"פ דמשמע דאי הווי מעוברת דלדיעבד כשעבדוה מפני הטומאה לא היה צריך לבקש רחמים היינו לרבי שמעון אצל לרבי יהודה אע"פ דלדיעבד מעוברת מכל מקום הוצרך לבקש רחמים על עלמו וטוב רבינו שאע"פ שעבד השנה בטומאה כדברי יהודה דק"ל כוומיה ופסקא דקראי הכי מוכחי אין לנו לדמות ולומר שלא עיבר ניסן דהא סתם לן מנא דמוקפתא הכי הילכך אית לן למימר דלמנר עבד חדא דלעבד ניסן ועוד שעבדוה מפני הטומאה ולא מש רבנו לכחוב דלרבי ר"ש כן יהודה משום דיחזיקה הוא דלא רבי יהודה ור"ש פליגי עליה:

מצות א מצות

ידיו ורגליו וכו'. עיין גמ"ש רבנו בפ"ט מהלכות מעשה הקרבנות דין י"ג ובמ"ש מן שם ומן הדין לא היה לו לרבינו לכחוב פטורו ממיתה וזק: וכלל

שו"ת הרמ"א

לרבינו משה איסרלש זצ"ל

אוצר החכמה

הוצאה חדשה ומתוקנת
המבוססת על ~~המבוססת על~~ הקודמות

עם

הקדמה, מבוא, הגהות ומפתחות

מאת

הרב ד"ר אשר זיו

עיה"ק ירושלים תוכב"א
שנת תשלי"א

(12)

בדבר זה הרי הוא כמחוייב בכל מידי דהוה אנשים שלוו שיוכל לגבות הכל מאיזה שירצה ובא אחד לעירו דודאי יוכל לעכבו משום הכל, וה"ה בנדון זה, וכן מדמה המרדכי פרק מי שהיה נשוי ע"ד בני העיר לענין מסים לשאר שותפים ע"ש 23, וכן כתב מוה"ר"ם בהרי"א בתשובה והיא במרדכי פ' הגזול בתרא 24, דבני העיר יש להם דין שותפין בענין מס שלהם ושאינן יכולין לחלוק כמו ששותף אינו חולק בלא דעת חבירו, והו"ו מבואר בדברי הראשונים 25, זה הנ"ל שנית.

עו

1 על מה שבדקני מכתור"ר אם מותרים ב' מוהלים למול תינוק אחד בשבת, כגון א' יעשה החיתוך והשני הפריעה 1.

הנה בבואי לביתי 2 נתתי לבי לחקור בזה ומצאתי און לי בספר בית יוסף בטור י"ד סוף סי' רס"ו, ובאולי שאין הספר ההוא ביד מכתור"ר אעתיק לשונו הנה וממנו נבין להורות. כתב שם וז"ל: גרסינן בפרק ר' אליעזר דמילה 3 מהלקטין את המילה ואם לא הלקיט ענוש כרת, מני אמר רב כהנא אומן, מתקיף לה רב פפא לימא להו אנא עבדי פלגא דמצוה אתון עבדו פלגא דמצוה, ואסיק רב אשי הכא במאי עסקינן כגון דאתא בין השמשות דשבת וא"ל לא מספקת ואמר להו מספיקנא ועבר ולא אספיק, ואשתכח דחבורה הוא דעבד וענוש כרת, ופירש"י, מהלקטין בציצין המעכבין, ונימא אנא עבדי פלגא, כלומר הואיל וכשהתחיל ברשות התחיל וחבורה שעשה ברשות עשה אמאי חייב, נימא להו לכו אתם וסיימו המלאכה עכ"ל, ויש לדקדק מדבריו דנהי דחיובא דכרת ליכא

הקודם, ולכן כתב שאין ענין תשובת הרא"ש לכאן מטעם שכתב אחר כך על דברי המרדכי, כי לא דבר רק ממס המחוייב אבל לא לענין לדון וכ"ו, הנה אעפ"י שלא עלה זה על לבי בפסק הקודם רק בדרך שנתבאר, שהם מחוייבים לשלם בעד חבריהם המס המוטל עליהם ע"פ אב"ד שלהם, מ"מ אף כי אתן לרב הנ"ל הבנתו בדברי לא אוכל להבין דעתו שכתב שלא עיינתי בדברי הרא"ש, אם אינו רק מטעם זה שהרי לבסוף כתב על דברי המרדכי שחלוק זה רחוק הוא, אבל לא כתב כאלה שלא עיינתי בדברי המרדכי, ומאי גריעותא דאשר"י מן המרדכי, ולא מסתבר לומר משום דהרא"ש איירי אם תפס ונדון דידן מיירי בלא תפס, כי אין לחלק בזו לפי טעם שנתן הרא"ש 15, ועכ"פ לא אוכל לדעת מנין לו לחלק באלה בין דברי מסים לשאר דברים, כי דברי הירושלמי שהביא אין אדם נתפס על חבירו וכ"ו אינו שייך לכאן כלל, כי התם מדבר בבני אדם שאינן שייכים במס ביחד ואינן אחראין זה לזה ומש"ה אין אחד נתפס על חבירו, כדברי הירושלמי שהביא הרי"ף סוף כתובות 17, דומיא דעמד אחד ופרנס אשת חבירו דהניח מעותיו על קרן הצבי 18, וכן נראה מדברי הרמב"ם 19 והטור 20, והתם מיירי בארנוניות וגלגולת המונח אקרפתא דאינשי ואינן שותפין ואחראין וכ"ו 21, אמנם בדבר שבני אדם שותפין ואחראין, כמס כללי המונח על כל בני העיר ביחד 22, ה"ל כשנים שלוו שאחראין זה לזה כדברי תשובת הרא"ש, לא ידעתי לחלק בין מס בין דברים אחרים, שבכל מקום שותף נתפס על חבירו, וכ"ש בנדון דידן שצורך מס הוא, ואם הדין נותן שהנמצא בכאן צריך לדון בכאן על חלקו צריך לדון גם כן כאן בעד חבירו, מאחר שהוא שותף שלהם

כללי" עד פה בסוגריים בד"א. 23 כתובות פ"י סי' רלח ורלט. 24 ב"ק פ"י סי' קעו. 25 מן "וכן מדמה המרדכי" עד פה בסוגריים בד"א.

1 ע"י בשו"ת שאנ"א סימן נט שדן באותה שאלה ופוסק שלא כרבינו, הוא מצטט קטעים רבים מתשובה זו, מתפלפל בדברי רבינו, משתמש בביטויים דוקרים כדרכנות ולבסוף מסיק להלכה שלא כפסקו. 2 ע"י

15 אולי צ"ל "א"ג" ר"ת אלא גם. 16 מן "ולא מסתבר לומר" עד פה בסוגריים בד"א. 17 ברי"ף סג, ב. וע"ש בשלטי הגבורים אות ב. 18 כתובות קו, ב. 19 פכ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכ' זו וע"ש הגהות מיימוניות אותיות ג, ד ובהלכות חובל ומויק פ"ח הלכה ו, וע"ש במ"מ. 20 ח"מ סי' קכת, וע"ש בב"י ד"ה "ומשמע לרבינו" ובד"מ אות א. 21 מן "והתם מיירי" עד פה בסוגריים בד"א. 22 מן "כמס

13

דילמא מיירי דלא התחיל ברשות וכגון דלא היה יודע לגמור המילה ואמרו ליה לא תספיק ואמר מספיקנא ועבר ולא אספיק כו', כדמשני אבין השמשות. ועל כרחך מיירי התם דאינו יודע לגמור המילה, דאי יודע לגמור אמאי פריך ולימא להו אנא עבדי פלגא דמצוה אתון עבדו פלגא, בלאו הכי נמי התחיל ברשות דהא היה דעתו לגמור המצוה, וליכא למימר הואיל ולא גמרה מתחייב למפרע, דהואיל והתחיל ברשות ודאי לא יתחייב למפרע, דאל"כ אף כשאומר להם אתון עבדו פלגא דמצוה מ"מ כי לא עבדי ולא אמר להם יתחייב למפרע, וא"כ הדרא קושיא לדוכתה, אלא ע"כ מיירי בדלא ידע לגמור, ואפ"ה פריך שהתחיל ברשות מאחר דאיכא התם מוהלים אחרים, כדמשמע שאמר להם אתון עבדו פלגא דמצוה מיקרי התחיל ברשות, דיוכל לסמוך עצמו אמוהלים אחרים ושרי להתחיל, ולכך פריך אמאי חייב.

ועוד אני אומר דשרי וראיה מקרבן תמיד ומוספין של שבת, דלא משתמיט שום תנא דלא היה מעשהו בשבת כמו מעשהו בחול, וכן לענין טטח אמרינן פרק תמיד גשחט * : כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת, שהיה גשחט ונפשט כמו בחול, והיו הרבה כהנים וישראלים מתעסקין בו ומחללין שבת, אף על פי שהיה אפשר בכהן אחד, ואין לחלק בין מילה לעבודה, דהא פרק ר' אליעזר דמילה * בעי למילף דמילה תדחה שבת מעבודה דדחיא שבת בק"ו מצרעת, שנדחה מפני מילה ודוחה עבודה שמע מינה דמילה חמירא, ואף על גב דלא קאי האי קל וחומר התם היינו משום פרכא אחרינא, אבל הא לא פריך דעבודה מותרת בשבת בשנים מה שאין כן במילה, ואף על גב דיש לדחות ולומר דס"ל לבעל ב"י דאין אסור אלא מדרבנן, ואם כן לא שייך למפרך ממנו לענין קל וחומר דאורייתא, מכל מקום נראה דאין לחלק בין מילה לעבודה

איסורא מיהא איכא, הואיל ולא גמר המצוה. ולפי זה יש ליוהר שלא ימולו ב' מוהלים מילה אחת לכתחילה בשבת, כגון שיתנו ביניהם שזה ימול וזה יפרע, אלא המל הוא יפרע עכ"ל ב"י, והנה אף שמצוה לשמוע אל הרב אף אם היה מיקל ואני מחמיר כ"ש במקום שהוא מחמיר ואני מיקל, מ"מ לא אמנע לכתוב מה שדעתי נוטה, דאדרבא משמעתא זו יש להוכיח דשרי, ובתחילה אסיר מעלינו דקדוקו של הרב מלשון רש"י, שנקט אמאי חייב דר"ל הא איסורא איכא, ולי נראה דאין זה דקדוק, דרש"י נקט לשון המימרא שקאמר חייב כרת, ולכן נקט בלשונו לשון אמאי חייב להטעים הקושיא, ועוד, דאף אם נאמר דהתם איכא איסורא, דהיינו משום דלא ידע האומן שפסק דאחרים ילקיטו אחריו אלא שפסק מלמול ואפשר דגם האחרים לא ילקיטו אחריו, ולכן איכא איסורא הואיל ולא נגמר המצוה, ומש"ה פריך אמאי חייב, לימא לאחרים אתון עבדו פלגא דמצוה וכו', ולכן הוצרך רש"י לפרש הואיל והתחיל ברשות אינו חייב, אעפ"י שלא נגמר המצוה, אבל במקום שהאומן הראשון פוסק כדי שיגמור האחר מותר לכתחילה * , וכמו שיכתבאר לקמן אי"ה.

והנה אחר שהוסר המונע והוא ב"י, אביא ראיה משמעתיא זו להתיר, ולא מיבעיא האומן השני דמותר לכתחילה, שזה פשוט דהוא עיקר המוהל, דמל ולא פרע כאלו לא מל * , ואין המצוה נקראת אלא על מי שגומרה * , ולכן יכול למימר להו בשמעתי אתון עבדו פלגא דמצוה, ואי אינהו עבדו איסורא בהא מי יכול למימר להו אתון עבדיתו איסורא, אלא ודאי דאינהו פשיטא מותרין לכתחלה, אלא נראה דאף הראשון מותר לכתחילה, דאי לאו הכי מנא ליה לאתקפתא זו לחלק בין איסורא לחיובא, דלמא חייב הואיל ולא גמר המצוה, ואף על פי שפירש"י מאחר שהתחיל ברשות אמאי חייב כו',

א' אתון עבדו איך פלגא (שבת קלג, ב) עכ"ל
 5 כן באר שם הרמ"א באות ג, ומסיים, וכן מצאתי בסוף סה"ת ישן שכתב בהדיא דשרי, * 6 שבת קלג, א.
 7 ע"פ סוטה יג, ב ועיי ר"ק יהושע כו, לב.
 8 מסחים סו, א. 9 שבת קלב סוף ע"א.

לעיל סי' מ הערה 1. 3 שבת קלג, ב. 4 שם בסוף נמצאת הנהגה זו: (ב"ה) ובא"ח כתוב בשם בעל התרומות ב' מוהלים בשבת א' יכול למול וא' יעשה פריעה ואין שום חיוב בראשון על החבורה כיון שהשני גומר המצוה כדאמר רב טפא אנא עבדית פלגא דמצוה

14

לענין מקלקל בחבורה. אבל אם נאמר דב' מוהלים מותרים למול אתי שפיר, דס"ל לר"ש דקרא למשרי מוהל ראשון נמי קאתי, דכתיב ימול בשר ערלתו¹¹ והוא החיתוך, ואע"ג דמוהל ראשון אינו אלא מקלקל אם לא פרע, ומדאיצטריך להתיר גבי מילה ש"מ דשאר מקלקלין חייביין, ורבי יהודה ס"ל דמ"מ צורך תקון הוא ואין למדין ממנו שאר מקלקלין, ואין להקשות לפי זה, א"כ לר"ש מנלן דמותר לעשות הפריעה בשבת, דילמא קרא לא שרי רק החיתוך שהוא מקלקל. ד"ל מאחר דס"ל מקלקל בחבורה חייב ואפ"ה שרו גבי מילה א"כ ה"ה פריעה, דמהשתא אין חילוק בין מקלקל למתקן. ועוד דפריעה ג"כ בכלל ימול בשר ערלתו הוא, דמל ולא פרע כאילו לא מל, וא"כ הכל שרי דחמנא. מיהו יש לדחות דמדרבנן אסור.

ואי לא מסתפינא אמינא דיותר טוב לעשותו ע"י שני מוהלים כדי שלא יעשה שום אחד מהם מלאכה שלימה. והוי כשנים שעשו מלאכה ביחד דפטורים¹², כמו זה עוקר וזה מניחו, כדאיתא במסכת שבת בכמה מקומות. אלא שבאמת בכל ענין שרי, דמאחר שמילה דוחה שבת א"כ הוי אצלו כחול לכל דבריו, וכמו שמבואר לענין פיקוח נפש. ויש לדקדק במנחות ריש פרק ר' ישמעאל¹³, דגרסינן התם לענין עומר: ר' ישמעאל אומר בשבת היה בא מג' סאין ובחול מחמש, וחכמים אומרים אחד שבת ואחד תול מג' סאין. ר' חנינא סגן הכהנים אומר בשבת היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת ובחול בשלשה וכו'. ואמרינן בגמרא¹⁴: אמר

לעשות ע"י חילול א' אסור לעשות ע"י ב' חילולין לפיכך אסור לסלק ידיו כשהתחיל למול עד שיגמור הפריעה. אבל אם אירע שסילק ידיו תו אין חילוק בין א' לבי ומותר לאחר לגומרה דכיון דאם יגמור נמי מי שהתחיל למול א"א בלתי ב' חילולין תו לית לן בה אם נעשו ע"י א' או ע"י שנים, ובכ"ז שבת ויריט שוין ה"ה. ואבי מורי שיחי, שגודל וחונך בירושלים סיפר לי דבר מעניין, שצ"פ הוראת גדולי הרבנים בא"י היו נוהגים כספק רבינו ולא כשאגת אריה, ולברית שחל בשבת הלכו שני מוהלים, אחד עשה את החיתוך והשני את הפריעה. ועיין בשו"ת גי"ב תונינא א"ח ס"י כב שכותב דכל מדינת פולין תמיד הולכים ב' מוהלים בין בחול בין בשבת. 20 סג, ב. 21 סד, א.

דתרווייהו דחין שבת. ואף על גב דיש לחלק בין עבודה למילה, דגבי עבודה לא רצו לשנות הסדר שבחול מה שאין כן גבי מילה דאחד הוא מל על הרוב וכמו שיתבאר לקמן, מכל מקום האוסר עלינו צריך להביא ראיה כדי לחלק בכך¹⁵.

ועוד ראיה מענין פיקוח נפש, דכתבו הרמב"ם פרק ב' מהלכו' שבת¹⁶ והטור¹⁷, דשבת הוא אצלו כחול גמור, ולכן כתב הטור דשוחטין לחולה ולא מאכילין אותו גבילה, משום שהוא אצלו כחול גמור לכל הצורך לו, וכן כתב הרא"ש סוף יומא¹⁸ בשם מוהר"ם, אם כן אנו רואין דאין מדקדקים באיסור פיקוח נפש לעשות האיסור הקל מאחר שהוא כחול, והוא הדין דבב' יכולין לעשות מלאכה אחת כמו בחול. ואם כן במילה נמי, דהא ילפינן דפקוח נפש דוחה שבת ממילה, כדאמרינן פרק ר' אליעזר דמילה¹⁹: ומה מילה שהיא אבר אחד דוחה שבת כל שכן פיקוח נפש. וא"כ במקום דאסור במילה אסור ג"כ בפיקוח נפש דמהיכא תיתי אם לא ממילה, אלא ש"מ דאין לחלק, ועוד ג"ל להביא ראיה דאין לחלק, דאמרינן פרק האורג²⁰ דלר' שמעון מקלקל בחבורה חייב. ואמרינן התם מ"ט דר"ש, מדאיצטריך קרא למשרי מילה הא חובל בעלמא חייב. ור' יהודה, התם מתקן הוא כדרב אשי דאמר מה לי מתקן מילה מה לי מתקן כלי, והשתא יש לדקדק מג"ל לר"ש²¹ דמקלקל בחבורה חייב דילמא לעולם פטור, דהא ודאי סברת רב אשי סברא מעולה היא דגבי מילה הוי תיקון גברא, ומג"ל לר"ש למידק

10 מן 'ואף על גב' ער פה בסוגריים בד"א. 11 ה'ל' א"ג וכו'. 12 א"ח סימן שכח. 13 פ"ח ס"י י"ה, וכן מסק בתשובותיו כלל כו ס"י ה. ועיין בשו"ת הרשב"א ח"א ס"י תרפט שאומר שהדבר תלוי אם נאמר ששבת הותרה או דחיה אצל חולה, ומסיק 'וכמדומה שהלכה כמאן דאמר שבת דחיה היא ולא הותרה', ולפי זה טוב להאכילו גבילה ולא לשחוט לו בשבת. 14 בהוצאת ווארשא כתוב בטעות 'בשבת'. 15 שבת קלב, א. 16 שם קו, א. 17 בכל ההוצאות כתוב פה 'לרשיי'. 18 ויקרא יב, ג. 19 עיין הערה ראשונה שבעל השאגת אריה חולק בזה על מסק רבינו, וכן מסיק בתשובתו: 'הילכך ג"ל כדור דאסור למול ע"י ב' מוהלין בשבת — משום כיון דאיפשר

15

לחו האי תירוץ. ואפשר דה"ה לענין חולה נמי שרי ג' גרוגרות בב' עוקצין, והא דנקט ג' בחד עוקץ לרבותא דבעיא קאמר דה"א דאפי' בכי ה"ג אסור. והא דקאמר דקא מפי' קצירה ולכן אינו מביא שתיים, היינו דוקא אליבא דר' ישמעאל דחייש לרבוני מלאכה אבל לחכמים בכל ענין שרי. ודוק בסוגיא זו, והשם יתעלה ברחמינו יאיר עינינו בתורתנו. והרבה שנים אחר שכתבתי זה מצאתי בסוף ספר התרומה ישן מקלף, שהיה כתוב בהדיא בסוף ה' שבת דשרי²⁶. והביא ראיה מהא דא"ר פפא אנא עבדי פלגא דמצוה וכו' ומסדר תמיד כמו שכתבתי²⁷.

עז

ומה ששאלת על ראובן שמכר עליה על גבי ביתו לשמעון, ועל עלייה היה גג כדרך הבנינים שבארץ. ואח"כ ראובן מכר ביתו ללוי, ובא לוי ותובע את שמעון שיתקן הגג, כי אמר שהגג הוא גשבר וע"י זה מזולפין הגשמים על ביתו. ושמעון טוען כי אין עליו לתקנו מאחר שאינו דר עכשיו בעלייה ואין הגשמים מזיקין לו, וכשיבא לדור בעיילתו יתקנו.

נראה דעל שמעון לתקן עלייתו, ותיקון הגג הוא בכלל תיקון העלייה. כדתנן ריש פ' הבית והעלייה¹: נפחתה העלייה וכו' עד ר' יוסי אומר התחתון נותן התקרה והעליון המעזיבה, ופירש"י דבשוכר ומשכיר קאי משום דבאחין שחלקו אין על התחתון לבנות התקרה. וכן נראה מדברי התוס'², ופירש הרא"ש שם דברייהם וד"ל: פירש"י דבשוכר ומשכיר מיירי, והיא דבית הבד פירש"י בשותפים משום דמשנה דבית ועלייה פשיטא לא מצי מיירי בשותפים, דפשיטא דבשותפים אין בעל הבית חייב לתקן התקרה לדירת בעל העלייה. כי מה הוא צריך

רבה ר' ישמעאל ור' חנינא אמרו דבר אחד, מי לא אמר ר' חנינא התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן, אמאי²² דלמא ע"כ לא קאמר ר' ישמעאל הכא אלא דליכא פרסומי מילתא, אבל התם דאיכא פרסומי מילתא כו'. שמעינן מכאן דריבוי במלאכה ולרבוני בגברי שוה לענין חילול השבת, ומוכח התם דאין חילוק בין עבודה לשאר חילול שבת. דגרסינן התם: בעי רבא חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ויש ב' גרוגרות בשני עוקצין ושלש בעוקץ אחד הי מנייהו מייתי, שתיים מייתי דחוי ליה או דילמא ג' מייתי דקא ממעט בקצירה. פשיטא דג' מייתי, דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה, אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפי' קצירה ודאי שלש מייתינן. והשתא יש לדקדק דדוקא שלש בעוקץ אחת, אבל ג' בב' עוקצין משמע דאסור הואיל ולא ממעט בקצירה, דאל"כ הוה ליה לאשמועינן רבותא טפי. והיה בתרי גברי במקום דיש לעשות בחד גברא, דהוא דומה לזה כמו שנתבאר, וכן משמע התם בתוס'²³, דכתבו על הא בעיא הנזכרת וד"ל: לא מצי למפשט מהא דתניא פ"ב דביצה²⁴: ממלאת אשה קדירה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת וכו' דביריט דקיל לא חיישינן, ולא דמי לשבת דלא ניתן לדחות, מיהו יש לדחות דהתוס' לא קאמרי אלא דלא מצי למפשט מהתם, אבל לפי המסקנא אפשר דאף בשבת שרי, והכי מוכח מסוף דברי התוס' דכתבו וד"ל: והא אמרינן גבי ינוקא דאשתמוך חמימיה להחם אגב אימיה, בעירובין²⁵ עד דהא ליכא אלא איסורא דרבנן, ובמקום מילה דהיא גופיה דחיא שבת לא גזרו עכ"ל. והשתא לפי זה מאחר דשרי להרבות במילה במלאכה, ה"ה בתרי גברי נמי, ואע"ג דמפרשי התוס' שם בענין אחר, מ"מ לענין דינא משמע דאית

1 ב"מ קטו, ב. 2 ד"ה "הבית והעלייה", ובתוס' כתוב בפירוש הטעם "משום דבאחין שחלקו אין על החתון לבנות התקרה", ולא ברש"י כדמשמע מדברי רבנו פה. 3 סימן ב, ועיין שם בסלפולא חריפתא אות א.

22 כגמרא: ממאי. 23 ד"ה "שחים מייתינן". 24 י"ז, א. 25 סת, א. 26 ע"י לעיל הערות 4, 5 27 למרות זאת שמסיים רבינו דשרי כותב בהגהה בשו"ע ס"ס רס"ה וד"ל: וע"כ טוב להחמיר לכתחילה אע"פ שמדינא נראה לי מה שכתבתי.

אכל חומרי שדרה לאו אורחיה הוא דהא למירוש רבינו תם הך ומ"ש ודוקא ביום הידיה. כן כתב סם הרא"ש על פירוש רש"י אוקימתא דלורחיה ולאו אורחיה קא משני לה רב ששת גס כן אלון בפלוגמא דהני אמוראי ונרין לומר דמיירי ביום שני דאלו ביום מעבדין כמפורש בתוספות שהנאמי ומשמע לי דבחומרי שדרה אפילו הלידה רב נחמן גופיה שרי ליה בסוף פרק מפנין (קמט: וע"ל). אין מיישצין בידים ממש אלא על ידי ליפוף צנדים נמי אסור לאחר ובסוף פרק חצים (קמו: מנן אין מעבדין את הקטן ומוקי לה בגמרא (סג: צחומרי שדרה משום דמיחוי כבונה ופירש רש"י חומרי שדרה חוליות [ש"ל] שדרה שנחפרקה אחת מהם ולאחר זמן איירי דאי ביום ליה כנר לאמרו (קכט: כל האמור צפרשם מוכחה (יחזקאל טו) עושין למיה בשבת:

איבריו שנתפרקו מחמת צער הלידה ודוקא ביום הלידה אבל נתפרקו אחר כך אסור: [י] אבל לכרכו בבגדים שלא יתעקמו איבריו שרי לעולם: [יא] ורבינו חננאל פירש כשנפלת ערלת הגרון של תינוק משימה החיה אצבעה לתוך פיו ומסלקת הערלה למקומה ומותר אף על פי שפעמים שמקיא התינוק:

סימן שלא

פרטי רמיו דינים המבוארים בזה הסימן

[א] עושין כל צרכי מילה: [ב] אחר המילה: [ב] אימתי חזר על הציצין: [ג] ספק בן ד' או ח' או ודאי בן ח' אם מלין בשבת: [ד-ה] איוו מילה אינה דוחה שבת: [ו] מפשיירי מילה אינם דוחין: [ז-ח] אם לא היה לו כמון שחוק מערב שבת או יין ושמן מעורבים או חלוק: [ט] אמירה לגוי לצורך מילה: רחיצת קטן במים חמים:

[א] עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלנין ופורעין ומוציצין וגותנין עליה כמון. [ב] ומרחיצין את הקטן אחר המילה

ומ"ש אבל צרכו בבגדים וכו'. בסוף פרק חצים (קמו:): אמר רבי יוחנן לפופי יוקא בשבתא שפיר דמי ופירש רש"י לפופי. אינמלוטוי"א כמו שעושין לקטן שתיישבו איבריו ולא יתעקס:

שלא פרטי רמיו דינים המפורשים המבוארים בזה הסימן

[ה] שמעו הולד בוכה מבעוד יום אין מילחו דוחה שבת: הוציא ראשו חוץ לפרהדור וגראו ג' כוכבים: לענין מילה אין תלוי בקבלת שבת אלא ביציאת הכוכבים: [ו] אשתפוך חמימי או איבודו סמני בתר מילה עושין על ידי שנוי: איכא חמימי לרחוץ קודם המילה ואשתפוך הנך דלאחר המילה אם תרחח המילה: [ז] האב אם יכול למול בנר בשבת מי שלא מל מעולם אם ימול בשבת:

[א] עושין כל צרכי מילה וכו'. משנה בפרק רבי אליעזר דמילה (קלג:): וכל הסימן הזה הוא סם:

[ב] ומרחיצין את הקטן אחר המילה. משנה סם (קלד:): מרחיצין את הקטן בין לפני המילה בין לאחר המילה רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום

וחזר ומיישצו ואין חילוק בין שדרה לשאר אבר דכל שנתפרק אסור משום בונה והא דקאמר בגמרא החס צחומרי שדרה ופירש רש"י שנתפרקה אחת מהן לאו דוקא שדרה הוא הדין שאר אבר אלא אורחא דמילתא נקט דרגילין חומרי שדרה להתפרק וגם סבירא ליה לרבינו דאין חילוק [בין] (ב) ממסדרו אבריו בידים ממש לליפוף לבגדיו אלא החילוק הוא בין נתפרק האבר ממקומו ונרין ליישצו ולהחזירו למקומו דמיחוי כבונה ואסור ובין שלא נתפרק שום אבר אלא כורכו צנדים ליישצו שלא יתעקמו דלא מיחוי כלל כבונה ושרי. ולפי זה הך לפופי יוקא דפרק צמח אשה ודפרק חצים ומלפפין את הולד דפרק מפנין ואסובי דפליגי זה רב נחמן ורב ששת הכל ענין אחד הוא דכורכין אותו צנדין שלא יתעקמו אבריו ולא נתפרק שום אבר ממקומו ולרב נחמן אסור כל ליפוף לאחר הלידה ולא קאמר רב נחמן בסוף פרק מפנין דמלפפין את הולד אלא דוקא ביום הלידה ולרב ששת שרי והוי אמוראים דשרו ליפוף נטמא אף לאחר יום הלידה בפרק צמח אשה ובסוף פרק חצים סבירא להו כרב ששת דהלכה כמותו ומאן דפריך אמתניתין דאין מעבדין את הקטן קס"ד דפירשוהו גס כן ליישר אבריו שלא יתעקמו ופריך דהכא מנן דאין מעבדין ורבי יוחנן קאמר דלפופי יוקא שרי ומשני החס צחומרי שדרה שנתפרקו דמיחוי כבונה: ור"ש רבינו דהיינו כשנתפרקו אבל כשלא נתפרקו אלא לכרכו צנדים שלא יתעקמו הוא אסובי שרי לעולם: ואבתי איכא לתמוה צמח אשה בשלתן ערוך (ס"ט) נפטם מיישרין אבריו הולד שנתפרקו מחמת צער הלידה ולא חילק והא דלא דאף למאי דמשמע מפירוש רש"י (קמו: ד"ה צחומרי שדרה) והתוספות (קכג: ד"ה אסובי) והר"ן (מו: ד"ה אסובי, סג: ד"ה מתיי סכון) דשרי לעולם ליישר שאר אבריו שנתפרקו מכל מקום צחומרי שדרה אסור לאחר יום הלידה וכן כתב הרמב"ם בפרק כ"א (ה"א) מותר ללפף את הקטן, ונפרק כ"ב (ה"ב) כתב ואין מתקנין חוליות של שדרה של קטן זו צד זו מפני שגריאה כבונה ולדעת הרא"ש ורבינו ביום ב' ללידה אסור אף בשאר אבריו שנתפרקו כמו חוליות שבשדרה היכא דידוע שנתפרקו והוי נקטינן כדעת רבינו דמסתברא טעמיה: ורבינו חננאל פירש וכו' עד ומותר אף על פי שפעמים שמקיא התינוק. כלומר ואם כן איכא למימר דכיון ששנינו בסוף פרק חצים אין עושין אפיקטיוזין בשבת הא נמי כמי שעושה אפיקטיוזין הוא ואסור וכדבר נחמן דאמר מנא אמיתא לה דמנן אין עושין אפיקטיוזין וקאמר רב ששת לא דמי דאפיקטיוזין לאו אורחיה והכא אורחיה:

שלא א עושין כל צרכי מילה וכו'. משנה בפרק רבי אליעזר דמילה (קלג:):

פרישה

שלא (ה) מ"ש רבינו ומרחיצין את הקטן אחר המילה אפי"ו ביום השלישי שח"ח בשבת. נראה לעניות דעמי דגרסינן ואפילו צו"י ורלונו לומר דמרחיצין אותו צחומי יום שנימול אחר המילה וגם ביום השלישי למילתו. אבל ביום שני למילתו נראה דכ"ל דלא, וכמו שכתב המגיד משנה שכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ב' מדלא הזכיר שם אלא אחר המילה ויום שלישי למילתו וגם רבינו לא הזכיר אלא אחר המילה ויום שלישי למילתו

17

השלישי למילה שחל להיות בשבת שנאמר (צדקתה לך כה) יהיה ציוס השלישי בהיותם כוואים ואיפסיקא הלכותא נגמרה (ס) כרבי אלעזר בן עזריה וכתב הרב המגיד בפרק ב' מהלכות שבת (ה"ד) שנראה מדברי הרמב"ם שציוס שני אין מחממין וכן דעת קצת מפרשים אבל דעת קצתם דכל שכן יוס שני יוס שלישי לרבותא נקטיה וזה דעת הרשב"א (ס) ד"ה הלכה כר"א) וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל (ס) ד"ה הלכה כר"א). וכתב הר"ן בפרק רבי אלעזר דמילה (ע. ד"ה גמ') שדברי הר"ף מטין כדברי הרמב"ם דדוקא בשלישי שרי ולא בשני (א): ומ"ש רבינו ואפילו ישראל מבעיר האש וכו'. כן כתב ס' הרא"ש (ס' ב) וכן התוספות

ומ"ש אפילו ביום השלישי שחל להיות בשבת. משמע דוקא ציוס המילה וציוס השלישי אבל לא בשני וכדברי הרמב"ם בפרק ב' דמילה: ומ"ש ואפילו ישראל מבעיר האש וכו'. פירוש אם נשפכו החמין לאחר המילה אבל אם נשפכו החמין דבית מילה מקמי מילה מדמה המילה ואסור לישראל להבעיר האש והכי משמע להדיא צורה דעה סימן רס"ו סעיף ח' וכמו שכתבתי לשם בשיעמא דשמאי. וכתב צ"ח יוסף לדין דבר ידוע דאין החינוק מסוכן כצ"ח הלכך דינו כדין רמית גדול עכ"ל ועיין בהגהת שלחן ערוך (ס"ט) מה שכתב צ"ח ז"ל: וב"י זמן שלא סילק ידיו וכו'. צרימא ס' ועיין צורה דעה סימן רס"ד סעיף ד' ורס"ו סעיף ב':

בפרק הדל (עיונין סו: ד"ה וסא) ודבר פשוט הוא כיון דסכנה הוא לו אם לא ירחץ כדאמרינן בגמרא (שם קלד:). מיהו הני מילי לדידהו אבל לדין דבר ידוע דאינו מסוכן כצ"ח הלכך דינו כדין רמית גדול (ב):

ב ואפילו ספק אם נו"ד לשבעה וכו'. פירוש דוקא כשהוא שלם נאצרו אלא שלא גמרו שערו ופטרנו דעת רבינו למולו בשבת מטעם ממה נפשך ולא קיימא לן הכי אלא אין חילוק בין אם הוא בן שמונה ודאי או ספק בן שבעה אם גמרו ושפכו חמין או שמונה ודאי אין מלין אותו אפילו הוא שלם נאצרו ואם הוא בן שבעה ודאי מלין אותו אפילו לא גמרו ושפכו חמין וכן פסק בית יוסף והדין עמו ודלא כדברי רבינו וזה וכבר נתבאר בשיעמא דשמאי צורה דעה סוף סימן רס"ו (ס"ה) ע"י"ש:

[ב] וב"י שלא סילק ידיו מן המילה חוזר וכו'. צרימא ס' (קג:). ופירש רש"י ז"ל שזרין וצמחתיין (קלג). מפורש דלינין המעכבין היינו בשר החופה את רוב העטרה ופירש רש"י העטרה אינו ראש הגיד אלא שפה גבוהה המקפת את הגיד סביב וממנה משפט יורד ונגמרה (ס:). מפרש דבשר החופה את רוב העטרה היינו שמופה רוב גובהה של עטרה ופירש רש"י לא תימא רוב העטרה דקמני מחממין רוב היקפה אלא אפילו רוב גובהה נמקום אחד: ובהלכות מילה (ס' רסו קאט:). כתב רבינו שבעל העיטור (ה' מילה שער ג ט"ז) כתב דלף על פי שאין מעכבין חוזר אף על פי שפירש, ושם (ד"ה ומ"ש רבינו נשם) אבאר טעמו, וגם ס' (ס' רסד קלו. ד"ה יבד מלין) אכתוב עוד מה נקרא עטרה:

[ג] ואפילו ספק [אם] נו"ד לשבעה או לשמונה וכו'. ס' (קלה). אמר מר ולא ספק דוחה שבת לאחרי מאי לאחרי הא דמנו רבנן בן שבעה מחללין עליו את השבת בן שמונה אין מחללין עליו את השבת ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו

דרכי משה

ש"א (א) ומהרא"י כתב בכחביו (תרומת הדשן) סימן נ"ו דמותר לרחצו ביום שני כמו בשלישי: (ב) ואינו מבין דבריו דמה בין זמנינו לזמנם בדבר סכנה אבל נראה דיש להחם החמין על ידי גוי [א] כמו שכתבתי לעיל סימן שכ"ח גבי חולה:

פרישה

גם צורה דעה סימן רס"ו (ה) וכתב ס' ואפילו ט"ו ע"י"ש וק"ל: (ס) ומ"ש רבינו ואפילו ספק אם נו"ד לשבעה או לשמונה וכו' אמר שעריו וצפרניו מלין אותו בשבת דאי חי הוא שפיר מדי"י וכו'. כן הוא דברי רב אלא בר אהבה פרק רבי אלעזר דמילה דף קל"ז (ע"א) אמה דמניח החם (קלה): ז"ל תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל ששה שלשים יום נאדם אינו נפל וכו' עד הא לא שיה ספיקא הוי מימהל היכי מהלין ליה אמר רב אדא בר אבהו מהלין אותו ממה נפשך אם חי וכו' עד ואלא הא דתניא ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו השבת ואמאי ומהליה ממה נפשך אמר מר צריה דרבינא מינהל הכי נמי דמהלין ליה ולא נכרעה אלא למחברי מילה ואליעזר דרבי אלעזר עכ"ל הגמרא ס'. ואף על גב דלא נזכר שם דאפילו בלא נגמרו שעריו וצפרניו מהלין ממה נפשך מכל מקום סתמו כפירושו דמי דאי נגמרו שעריו וצפרניו וכו' לא מיקרי ספיקא דקאמר לעיל (קלה): הא לא שיה ספיקא הוי דהא אפילו נולד ודאי בשמנה אפילו הכי אמרינן בן שבעה הוא ואשתחוי הוא דאשתחוי ודברי רבי דהכי מניח בפרק הערל דף פ' ע"ב ז"ל תניא איתא

חדושי מהר"ח והגהות

ש"א [א] דבריהם אלו מחוקרי הגנה לע"ד דאם כן מה הוסף על דברי הרב בית יוסף מה דהא גם הכי יוסף כתב שדינו כדין רמית גדול דהיינו כחולה גדול שאין צו סכנה שעושין על ידי גוי כל גרבי ועוד כיון שכתב שאינו רואה לחלק בין זמנינו לזמנם אם כן ה"ל קטן חולה שיש צו סכנה והאין סיים על זה דיש להחם וכו' כמ"ש בסימן שכ"ח אדרבה בסימן שכ"ח (ק): איתא דחולה שיש צו סכנה אסור לחזור אחר גוי לעשותו אלא מצוה לעשות על ידי גדולי ישראל ועינמי דרכי משה הנדפס בפני עמנו ולא מנאמי שם דברים אלו מן אצל נראה וכו' עד (בסוף א) רק

הגהות והערות

ש"א [א] בבתי הד"מ איתא לישן זה מן אבל נראה וכו' עד לבסוף:

18

את השבת ונחר הכי (שם): תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל ששהה שלשים יום בחדש אינו נפל ודייקינן הא לא שיהא ספיקא הו מימלה היכי מהלינן ליה אמר רב אדא בר אבהו מלין אותו ממה נפשך אי חי הוא שפיר קא מהיל ואי לאו מתחך בשר בעלמא הוא ואלא הא דתניא ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת אמאי נמהליה ממה נפשך ומשני הכי נמי דמהלינן לא נזכרה

אלא למכשירי מילה ואליצא דרבי אליעזר דאמר מכשירי מילה דומין את השבת כלומר דעד כאן לא קאמר רבי אליעזר דמכשירי מילה דומין שבת אלא דקיים לן שכלו חדשיו כגון שבעל ופירש אבל ספק אם כלו לו חדשיו אין מחללין שבת למכשירי מילה ידידי: ודר"ף (נד. והרא"ש (פי ה) כתבו דרייתא דספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת ולא כתבו הא דרב אדא בר אבהו דמהלינן אותו ממה נפשך. וכתב הר"ן (שם ד"ה ונראה) שנראה שדעת הר"ף שאין מוהלין ספיקות בשבת ולפיכך הביא דרייתא זו בהלכותיו סתם שאילו הייתה דעתו דמהלינן ספיקות בשבת היה לו להביא לרב אדא בר אבהו בהלכותיו והיה לו להשמיע דרייתא זו לכיון דלרב אדא בר אבהו לא מיתוקמא אלא במכשירי מילה ואליצא דרבי אליעזר ואין לא קיימא לן כרבי אליעזר לא היה לו להר"ף לכתבה אלא משמע דסבירא ליה דלא אמרין ממה נפשך ומיתוקמא דרייתא כפשטה ולא נריך לאוקמה אליצא דרבי אליעזר עכ"ל: ובי"ב צ"ח ה"ס דברי רבינו שכתב בטור יורה דעה סימן רס"ו (ראה) וזה לשונו כתב אדוני אבי ז"ל ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו [ה]שבת ואיני מצין דבריו דודאי מלין אותו ממה נפשך והא דקחניו אין מחללין עליו השבת מוקי לה בגמרא במכשירין ואליצא דרבי אליעזר דשני מכשירין בשאר מילה וזהו אין נפקותא לפסק הלכה דלפילו דודאי בן קיימא קיימא לן דאין מכשירין דומין שבת עכ"ל: וכתב עוד (הטור שם) דלפילו לא גמרו שער וזפרניו מלין אותו ממה נפשך כל שהוא ספק בן שבעה ספק בן שמונה ודלא כדמשמע מדברי הרמב"ם (מילה פ"א ה"ד)

דמשמע שמנריך גמרו שער וזפרניו: ותמהני על הר"ן שפירש דלהר"ף לא מהלינן ספיקות בשבת ומעשים בכל יום שמוהלים אותם וגם צימי חכמי החלמוד משמע שהיו מוהלים אותם מדאמרין (ק"ג). מימלה היכי מהלינן וכן יש לתמוה על מה שפירש רבינו (שם צ"ח) דברי הרא"ש: ל"ב נראה לומר דודאי כל שגמרו שער וזפרניו מחללין עליו את השבת להר"ף והרא"ש ואפילו הוא

בן ח' ודאי ומה שכתבו דרייתא דקחניו בן שבעה מחללין עליו את השבת בן שמונה אין מחללין עליו את השבת ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לעלטלו סמכו על מה שכתבו צפרק הערל (יבמות פ. ר"ף כה. ר"א פ. סי' ו) דאוקמה להאי דרייתא ההם בגמרא בשלא גמרו שער וזפרניו ולפי זה נריך לומר דרב אדא לא הוה מפליג בין גמרו שער וזפרניו ללא גמרו וכדוהו סלקא דעתיה צפרק הערל (פ. כ) כי אקשינן וכן שמונה מי קא חי וכדי לישב מנהגא דעלמא דקא מהלי ספיקות אינערין לשנויי דמהלינן להו ממה נפשך אבל למאי דאסיקנא צפרק הערל דהא דתניא דאין מחללין בשלא גמרו אבל אם גמרו מחללין ממילא נתיישב מנהג העולם דגמרו הוא דמהלי וכדין עבדי ולא מטעם [מ]מה נפשך כדאמר רב אדא בר אבהו והשתא אמאי דרייתא כפשטה ולא נריך לדחוקה ולאוקמה כרבי אליעזר כדאוקמה רב אדא: ואף על גב דללאם לגמרי מחורת נפל לא קמי גמרו שער וזפרניו עד שישהה שלשים יום [כר]בן שמעון בן גמליאל פרק רבי אליעזר, ופרק הערל בן מכל מקום מאחר ששער וזפרניו מוכרחין עליו דבן קיימא הוא מחוקינן ליה ברוב הנוגדים שהם בני קיימא ומהלינן ליה כמו שאנו סומכים בכמה דברים על הרוב וכי לא גמרו כיון דליה ליה שום הוכחה איתרע ליה רובא ולא מהלינן ליה ואף על גב דאי נפל בן הוא אין כאן איסור תורה שהרי מתחך בשר בעלמא הוא לא ראו חכמים להחיר טלטול במקום שקרוב לדאי שאינו בן קיימא: ויש לתמוה על הר"ן שנראה שלא נזכר למה שכתב הר"ף צפרק הערל (כה) ולכן כתב סתם דלהר"ף אין מוהלין

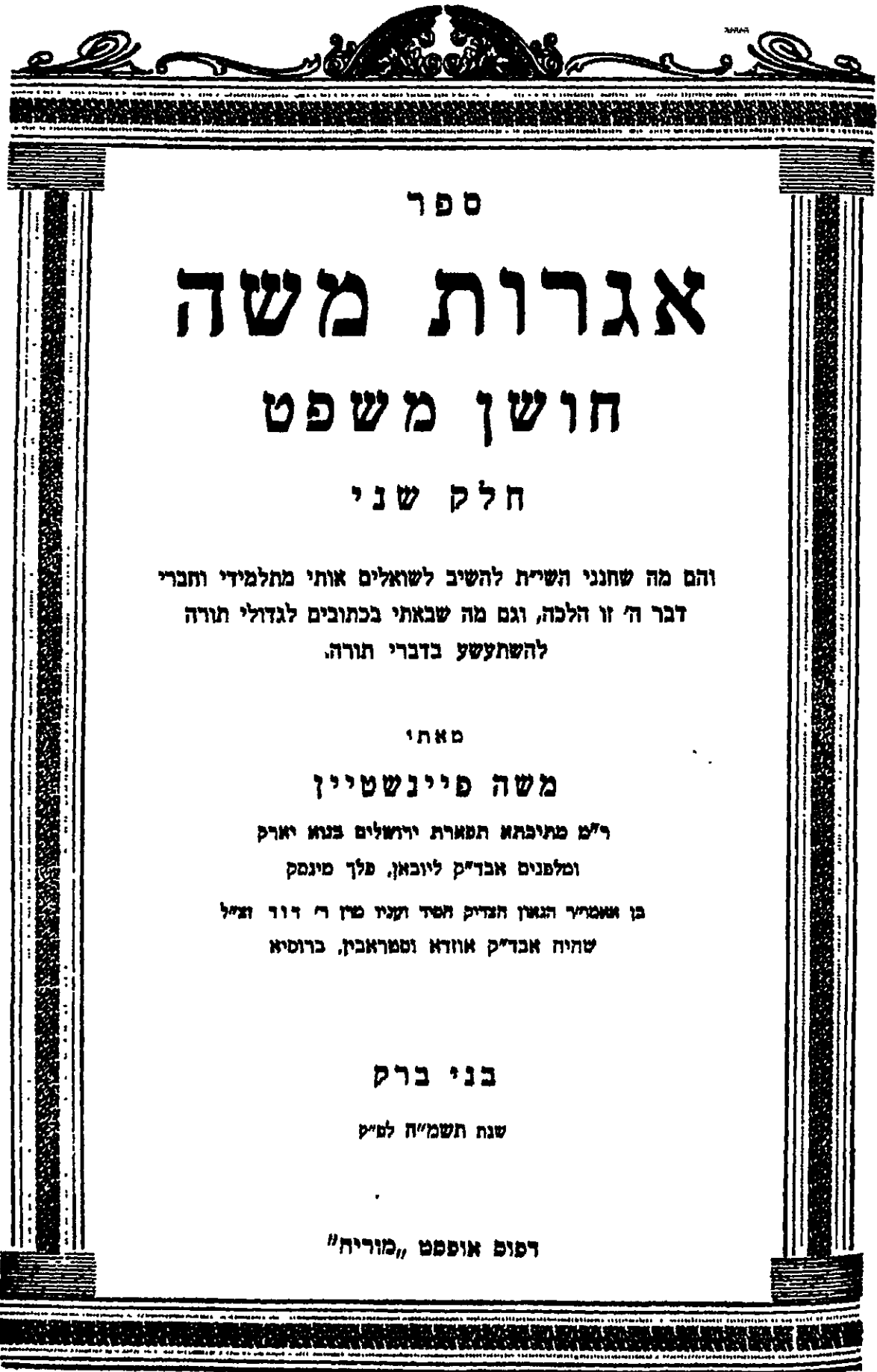
פרישה

כלל גמרו שער וזפרניו והא דאיתא שם בלוחו דרייתא דגם על ספק בן שבעה אין מחללין את השבת מוקי לה רב אדא בר אבהו הנ"ל דאיידי במכשירי מילה ואליצא דרבי אליעזר וכמ"ס לעיל: גם כמה שכתבתי נסתלקה חמיתה צ"ח יוסף מהר"ן כי דברי הר"ן נזקקין הן צ"ח על הר"ף שכתב גם כן הדייתא דספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת בהלכותיו, וכתב עליו הר"ן ז"ל שנראה שדעת הר"ף שאין מוהלין ספיקות בשבת וכו' וכתב צ"ח יוסף עליו ז"ל משמע מדברי הר"ן דסבירא ליה דלהר"ף לפילו גמרו שער וזפרניו אין מלין ולכן כתב סתם דלהר"ף אין מלין מלין ספיקות ונראה שלא נזכר מה שכתב הר"ף צפרק הערל דלפילו נזכר ה"ל לכתוב ולפרש דברי הר"ף דדוקא בלא גמרו שער וזפרניו איירי וכו' ועוד חמה עליו לפני זה הלא מפשים בכל יום שמוהלין וכו' ע"ש. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי דהר"ן ס"ל מדכתב דלהר"ף אין מוהלין ספיקות קחמו בפירושו וכאילו פירש וכתב ספק בן שבעה ללא גמרו שער וזפרניו דאילו גמרו לא נקרא ספק וכמ"ס לעיל: גם מה שחמה צ"ח יוסף על רבינו על שסתם כאן הדברים לדעת עצמו ודלא כמאן שהרי בן שמונה וספק בן שמונה שלא גמרו סימניהן לכולי עלמא אין מוהלין אותם בשבת אין זה תמיהא בעיני כי אין כאן מקום דין מילה לפרש עיקר דינו וזפרניו וספק אמה שכתב צורה דעה בהלכות מילה כי שם מקומו וכאן כתב הדין לפי מה שנראה לו מוכרח על פי סוגיית הגמרא וק"ל. גם מ"ס דלבוני עלמא אין מוהלין לספק בן שבעה כשלא גמרו סימניו קשה הלא הר"ן כתב שם (נד. סוד"ה ונראה) דלהרמב"ם מלין ספק בן שבעה אף כשלא גמרה זורחו והיינו דברי רבינו ואפשר דהית יוסף כתב כן לפי מה שרבינו עצמו לא פירש דברי הרמב"ם כפירוש הר"ן ע"ש צורה דעה סוף סימן רס"ו: ואין להקשות אמ"ס דנגמרו שער וזפרניו מו לא מיקרי ספק אם בן למה הוצרך הגמרא צפרק הערל לאוקמי האי דרייתא כשלא גמרו שער וזפרניו כמ"ס הית יוסף הא בלא אוקימנא היאך אפשר וסלקא דעתיה דמקשן

הגהות והערות

בן הוא לשון הבית יוסף ביורה דעה סימן רסו ר"א ע"ב דיבור ראשון: ג] ש"ן הבית יוסף שם דאי "ספק":

21

ס פ ר

אגרות משה

חושן משפט

חלק שני

והם מה שחנני השירית להשיב לשואלים אותי מתלמידי וחברי
דבר ה' זו הלכה, וגם מה שבאתי בכתובים לגדולי תורה
להשתעשע בדברי תורה.

מאת

משה פיינשטיין

ר"מ מתיבתא תמורת ירושלים בנוא יארק
ומלפנים אבד"ק ליובאן, פלך סינגק

בן אאמיר הגאון הנדיק חסד תקניו פון ר' דוד זצ"ל
שהיה אבד"ק אוודא זמטראבין, כרוסיה

בני ברק

שנת תשמ"ה לפ"ק

דפוס אוספסט, "מורית"

22

וכן מפורש גם בנדרים דף מ"ט ע"ב א"ל רב להיא
 בריה וכן א"ל ר"ח לרבה בריה כל מידעם לא תפלוט
 קמי רבך לבר מן קרא ודייסא שחן דזמין לפתילתא
 סל אבר ואפילו קמי שבור מלכא פלוט, ומשוט שכ"ש
 בפני מלך ישראל, וכ"ש שמותר לרכוב על סוסו להצלת
 נפש. ודוחק לומר שאחרי שפסטו לו לאבישי דמותר
 לרכוב על סוסו של מלך ידעינו גם היתר בזיון דריקיקה
 בפני המלך דאם אך היה מקום להסתפק דשמא לא
 נדחה כבוד המלך בשביל סכנה לא היה ראה כרכיבה
 על סוסו שאינו בזיון לריקיקה בפניו שהוא בזיון,
 (וכדחוינון ממתיג' ברכות דף נ"ד ע"א שריקיקה גריעא
 מקפנדריא שהוא רק תשמיש), אלא מוכרחין לומר
 ידיעינון מעצם הדין דמי' דחזה שבת וכל איסורין
 שכמו כן נדחה גם כבוד המלך אי"כ כ"ש שחיה פשוט
 דמותר לרכוב על סוסו ולא היה לו לאבישי להסתפק
 ולשאל כלל.

אחי דוקא כשלא היתה פגיעה לאיהו רב, ושאלה
 כללית לא חשבתי מעולם לא בכתב ולא בעל פה,
 ואולי שמעו ממני מה שאמרתי לתלמידי מה שאני
 סובר שענין מלחמה כיון שנוגע לסקוח נפש צריך
 צווי מיוחד ואורים ותומים וסנהדרין אף במלחמת מצוה
 כמלחמת עמלק ומכרחה זה מתא דודד ושלמה וכל
 מלכים הצדיקים לא יצאו להלחם בעמלק, וזה דבר
 ברור ומכרח שלא שייך לפלוג ע"ז, ורק כשנפל
 העמים על ישראל כהא דאנטיוכוס מלך יון וכדומה
 דהוא להצלה עשו מלחמה בבית שני, ולא דנתי כלום
 אף לא במחשבה איך להכריע כי לא שייך שישאלו
 ממני מי יביעם במלכות השולטת בא"י ענינים אלו
 והיה עצם הנידון לפני בזה רק לבטלה וגם לא ברור
 לפני איך לרונ וכ"ש שלא שייך לפני להשיב, שלכן
 אנו בטוחים רק על השנייה שהכל הוא רק ביד
 ומתפללים אליו שידחם עלינו ועל כל ישראל ויהיה
 הכל לטובה וגם יטלח לנו בקרוב משיח צדקנו.

הגני ידוד ואהבו בלויג

א. אם יש לרבות דחיה והותרה בפריע ליהדיה
 והותרה לענין פומעה בצבור

משה פיינשטיין

סימן ע"ב

בענין שאלת אבישי אם מותר במקום סכנה
 לרכוב על סוס המלך

אור השני

למע"כ בני האהוב הרב הגאון ר' דוד שליט"א.

הנבון לע"ד דהנה ברמ"ב משבת כתב הרמב"ם
 דחוויה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצוות,
 ופי' הכ"מ שבא לומר שהיא דחוויה ולא הותרה כי
 היכי דמצינו בטומאה לקרבן צבור שאיכא מ"ד דחוויה
 דלכן ורא דוקא בלא משתכחי טהורים הי"ג תוא בשבת
 לגבי חולה דפי"ג דחוויה, ומשי"כ דכי היכי דעליגי
 בטומאה לקרבן צבור פליגי בשבת לחולה ומכיון שפסק
 הרמב"ם פ"ד מביאת מקדש הט"ו דהלכה כמ"ד דחוויה,
 פסק גמי בשבת ואיסורין לחולה שהוא רק דחוויה,
 לא מוכן כל כך השייכות זה לזה, דהא אפשר שאף
 ר"ג ביומא דף ר' ע"ב סוכר דטומאה הותרה בצבור,
 הוא משום דטומאת שזא איסור כרת על כניסת הטמא
 למקדש מעורת ישראל ולפנים ואף כשנכמא במקדש
 באונס וגשתתה שם חייב כרת כדאיתא ברמב"ם פ"ג
 שם הכ"ב שלעבוד עבודה מוכרת לעבור זה שאיסור
 כרת לא נדחה ממני עשה וגם העבודה עצמה אף בלא
 שהא הוא במיתה בידי שמים כדאיתא רמ"ד שם
 והוא בסנהדרין דף פ"ג ע"א עיריש בתוס', שאולי גם
 מיתה בידי"ש לא נדחה כמו כרת דגי"כ חמור מלאו
 שנאמר בו שנדחה ממני עשה, שלכן מסתבר לר"ג שמת
 שנדחה ממני קרבן צבור מקרא דבמעו וטמא שותרו
 בפסח להקריב בטומאת, הוא ממני שזותרת וליכא
 איסור כלל שלא נאמר איסור שבת לענין קרבן צבור,
 יכול לסבור בשבת ואיסורין לפי"ג דהוא מקרא וחי בהם
 ולא שימות בהם שהוא רק דחוויה דחרי כיון שיחיה
 גם בלא חלול שבת ולעבור על איסורין כשיחווירו אחר
 ויתר באופן שאיכא שהות שלא יהיה סכנה ע"י שיסחו
 אפשר שאין לחתיר, ואפשר שאף רב ששת הסובר

א. איך התפק אבישי בענין רכיבה על סוס המלך
 בשעת סכנה הלא משה שמותר

סנהדרין דף צ"ה ע"א נסתפק אבישי כשהיה דוד
 בסכנה תגן אין רוכבין על סוסו בשעת
 הסכנה מאי ושאל בני מדרשא ואמר לו בשעת הסכנה
 שפיר דמי, ותמה מאד על מה שנסתפק והוצרך לשאל
 הא כל דבר אינו עומד בפני הסכנה שלכן הוא דבר
 פשוט לכל שמתר, והבטאל היו מגונה והשואל היו
 שופך דמים כדאיתא בירושלמי יומא פ"ח היה העבא
 במ"מ פ"ב משבת הי"ג אף בשביל הצלת איש אחר
 וכ"ש הכא שהיה להצלת המלך עצמו, והבאת מברכות
 דף ג' ע"א שמפורש באספרנטס ד"כרא יצריך לרזק
 אחריו ואם לא רק יש חשיה סכנה שא"ר אישי השתא
 דאמרת לא רק אחריו לוקת מימיו נורקין אפילו במני
 המלך ופרשי"י ירוק ואל יסתכן, תרי אפילו לרוק שהוא
 יתרי בזיון מרכיבה על סוסו מותר אפילו בפני המלך
 כשהוא מצד השש סכנה וכ"ש לרכוב על סוסו שמתר.

23

בטומאה ודחיה היא לקרבן צבור ורא רק התם מטעם
 דגם טומאת קרבן יחיד הנכשר בדיעבד בטומאת חדם
 מפני הציץ שמרצה כדאיתא במסכתין דף מ' ע"ב לכן
 קילא לידחות בצבור בשביל הציץ שמרצה אף בטומאת
 תגוף ואף לכתחלה כשליכא טהורים אף שבאיסור כרת
 ומיתה לא מצינו ענין דחיה, דהבא בשביל הציץ שאני,
 ובשביל זה הא צריך ציץ כדאיתא בה"מ דף ו' ע"ב,
 יוכל לסבור בשבת ואיסורין לסי' שנתורה כיון שמצינו
 שהתורה תורה לחולה אין לנו לומר שהיא רק דחיה,
 אך אולי אין כוונת הכ"מ דוקא שהם עצמן פליגי בזה,
 וגם לאו דוקא שפליגי כלל בשבת, שהרי לא מצינו
 לכאורה פלוגתא בגמ' בשבת ובאיסורין לחולה, אלא
 כוונת הכ"מ הוא לפרש מה זה דחיה ותורה לענין
 שבת לחולה ודביא דהוא כדאשכחן בטומאה לקרבן
 צבור דמחזירין אחר טהורים, דה"ל בשבת לחולה למי'ד
 דחיה מחזירין אחר רפואה דתחיה בלא חלול שבת
 ובלא איסורין, L

ג. אם שבת דחיה אצל פיקוי' מרוע לא מחזירין
 אחר נכרים, ובאור דאינו דומה לענין נמצאת מכשילים
 לפתיד לבא גבי עדות החדש

אבל הא תמח מאד דהא לא מהדרינן אחר נכרי,
 ואדרבה הא איתא בזמא דף מ"ד ע"ב אין עושין
 דברים הללו לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים, הטי'ו
 בסימן שכ"ח סק"ח דחה בזה אף דברי הרמ"א בסעי'
 י"ב שכתב וי"א דאם אפשר לעשות בלא דחוי ובלא
 איחור ע"י עכ"ם עושין ע"י עכ"ם, דטוב' דהוא אסור
 בשביל תחשש דיאמרו דיש איסור לעשות ע"י ישראל
 ולפעמים לא יהיה עכ"ם מצוי ועי'ו יסתכן חזולת
 במה שימתינו על עכ"ם ונמצא מכשילן לפתיד לבא
 לחולה אחר, וכן כתב הר"ן יומא שם (ד' ע"ב מדפי
 חרי"ף), ואיזה טעם הוא לתתיר ע"י ישראל כיון ששבת
 היא רק דחיה שמדינא צריך לחזר על אופן שלא
 יהיה חלול שבת שהוא לעשות ע"י נכרים שליכא חלול
 שבת כלל מן התורה שנמצא שלא תותר עתה כלל,
 בשביל שטא יודמן חולה אחר, דהא כל זמן שליכא
 חולה לא שייך שנתיר איסורים דלא נחיד איסורים
 לבריאים מחשש שמא יאמרו תחולים שאסור גם להם,
 תרי חולה זה כשאפשר לו לעשות ע"י נכרי תרי הוא
 כבריא לענין שלא לחלל שבת כיון דדק דחיה היא,
 תרי דמי ממש לתתיר לבריא דבר אסור בשביל שלא
 יבואו לטעות לאסור גם לחולה שאין מחזירין, ול"ד
 לתא דר"ה דף כ"א ע"א דמעשה ועברו יותר מארבעים
 זוג דאסור לפעם מלי'ך לתעיד על החדש מטעם
 דארי"ג נמצאת מכשילן לפתיד לבא, שהיה קודם שקדשו
 את החדש שעדיין יש ספק קטן שטא יכשלו תאחורים
 קבדיקא ויקדשו את החדש על פיהם ועדיין מטיל

המצות לילך ולהעיד עליהם כיון שהם עדים כשרים,
 אך מי"ט אם לא היה חשש דמכשילן לפתיד לבא היו
 תולכין בתר רובא שלא יצטרכו לעדותן היו אוסרים
 להם כמו בגרוא בעליל לר' יוסי, ששטבר שרק מדרבנן
 אסור לר' יוסי בגרוא בעליל משום שמעצם הדין כל
 זמן שלא נתקדש עדין החדש יש לחייב כל תרואה
 במשך מאלך לילה ויום לילך ולהעיד זלא נאמר הדבר
 לתעדים לאמרו אם הבי'ד צריכין להם או לא, שלכן
 כיון שהרי אפשר עכ"ם אף בדרך רחוק שיצטרכו להם
 דשטא אף שגרוא בעליל עכ"ם לא נודמן שיראו אלו
 שילכו להעיד, וכן בארבעים זוג שיש ג"כ ספק רחוק
 מתוייבים לילך ולהעיד, וכדמשמע מרמב"ם ס"ג מקה"ח
 ת"ד שכתב הדין דגרוא בעליל מתוייבין לילך ולהעיד
 שהם בלא טעם אף שבמנות דף ס"ד ע"א איתא בגמ'
 שמה שפליגי רבנן משום דנמצאת מכשילן לפתיד לבא,
 אלמא דהוא משום דמדינא דאורייתא מחוייב לילך
 ולהעיד בלא טעם זה דמכשילן לפתיד אלא מפני עדות
 החדש הוה ורק כדי שלא לאסור מדרבנן כמו שאסרו
 על כל החדשים אחר תהורבן דערשי' ברי'ה שם שהוא
 רק מדרבנן, דכ"כ כיון שגרוא בעליל שרוב גדול הוא
 שלא יצטרכו להם היה טעם לאסור, מבריע זה דנמצאת
 מכשילן לפתיד לבא שלא יתקנו וישאר כהדין שמתללין
 את השבת, וגם אפשר שלר' יוסי אסור מדאורייתא
 משום דאולינן בתר הרוב דלא יצטרכו להם, וכדמשמע
 קצח מטבת דף קל"ג ע"ב שמדמה הא דר' יוסי לפירש
 ממעשה המילה שאינו חוזר על ציצין שאין מעכבין
 שמשמע שמדאורייתא אסור לחזור בשבת כשעירש,
 ורבנן סברי דמחוייבין לילך להעיד משום שא"א לומר
 שהתורה נתנת תורת כל אחד בידו שאם יאמר שלא
 יצטרכו הבי'ד להם לא יהיה מחוייב לילך להעיד ותרי
 יהיה כשלון מה שלפעמים אומדתן הוא טעות ולכן
 ודאי תרי חויב התורה שילכו להעיד בכל אופן אף
 טיסברו שאין צורך להם כיון דעכ"ם אפשר הוא קודם
 שקדשו וחדש שעדיין יש צורך בעדים, חו"י מה
 שאמר לשון נמצאת מכשילן לא תקנת אלא שהוא
 טעם לפרש כן דין התורה ולכן לא הוכיח הרמב"ם גם
 זה שיש קצת ספק משום שדין התורה הוא שבכל אופן
 ילכו להעיד, וכן הוא בדין דארבעים זוג, ומשמע
 שרבנן דר' יוסי ששיטא שצריכים לילך כולן ור"ע
 היה סבור כר' יוסי שג"ו דמי לדין גרוא בעליל, דהא
 מוכרח זה להרמב"ם שלא נקט דין זה בהלכותיו דהוא
 משום דמאחר דנקט בה"ד שגרוא בעליל גמי מצוח
 עליו לילך ולהעיד אף בשבת ולא יאמר שדאי ראוהו
 אחרים שהוא כרבנן טוב אין צורך לו למינקט תא
 דארבעים זוג, אבל ודאי אחר שידעין שקדשו ביד
 את החדש אסור להם לילך בשבת דתרי כב' ליכא
 דין עדות כלל, והוא דלא כפי' קה"ע בירושלמי פ"א
 דר"ה ת"ת שכתב שר"ע מודה לרבנן בגרוא בעליל

24

בותרה דשבת לחולה דחויב הוא רק על הישראל
 אין לחייבו דיעשה ע"י הנכרי כיון שהותרה גם לו
 לעשות והוא מחוייב בזה רשאי לעשות זה גם בעצמו.
 ואם היא דחוייה שמה שאין לעשות ע"י נכרים הוא
 רק משום דיש לחוש שלא יודרו הנכרים כראוי, ורי
 כיון שיש הנכרי לפנינו והוא ידוע לזריו וגם שהישראל
 ג"כ הוא בכאן לזריו יש לן לחייבו לעשות דוקא ע"י
 הנכרי. ואולי וזו טעם הש"ג בשם הרא"י ביומא שם
 דאם נמצאים שם נכרים וקטנים באופן שיחיה ממש
 באותו זריחות יש לעשות ע"י הנכרי הקטן ופסק כן
 הרמ"א בסי' שכ"ה סעי' י"ב.

אבל הט"ו בס"ק ה' תא מתיר גם בזה אף להטוברים
 דחוייה משום דשמא יטעו לחולת אחר וכן הוא להר"ן.
 וצריך לומר דסברי הר"ן והט"ו זכיון דהחויב הוא רק
 על ישראל הגדול דעל העכו"ם הקטן ליכא חיובים
 אין לחייבו שיעשה ע"י הנכרי הקטן אף להטוברים
 דחוייה, דלוח אין חלוק בין דחוייה להותרה דמאחר
 שעליו לעשות והוא אינו יכול לעשות בלא דחוייה
 איסור שבת רשאי לעשות דתא עכ"פ הותר לו לדחות
 תאיסור כשאין לו אופן לעשות בהיתר וממילא אינו
 מחוייב לעשות ע"י נכרי וקטן, ורק מכיון שאם הוא
 יעשה בעצמו יעשה ע"י איסור היה לו מחיית טוב
 להתחמיר לעשות ע"י נכרי וקטן ולא ידחה תאיסור,
 ע"י כיון שנמצא מכשילן לפעם אחר ליכא בזה מחיות
 טוב וצריך לעשות דוקא בעצמו כיון שמתיר מעצם
 זריו, ול"ד לדחוייה דטומאה לקרבן צבור, דאם דחוייה
 ליכא כלל החיוב עבודה על בית אב זה ומשמר זה אלא
 על שאר הכהנים, דגימא דהחלוקה ומכירה דמשמרות
 היה רק לטוהרים ולא לסמאים אם הוא דחוייה, ואם
 וותרת היתה החלוקה דמשמרות בכל אופן
 והיו תחויב על משמר זה, ואף החלוקה דבתי אבות
 היתה בכל אופן, דלכן כיון שהיא רק דחוייה אין תחויב
 כלל על כהנים וטמאין אף כשהן כל תבית אב וכל
 המשמר כשאפשר להשיג מבית אב אחר ומשמר אחר
 טוהרים דעל בית אב הטהורים ומשמר הטהורים הוא
 חיוב העבודה, כיון דהמשמר משבוע זו שהן טמאין
 ובית אב מיום זה שהן טמאין נסתלק וכתם וחיוב
 עבודה שהיה עליהם.

וניחא קצת בזה מה שהרמב"ם כתב פ"ד מביתא
 מקדש זר"ד היו מקצת בית אב טמאין ומקצת טוהרין
 אע"פ שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים היתה
 כל המשמרה טמאי מת מתזוירין על משמרת אחרת
 אם היו רוב כהנים בירושלים בזמן חקבוע טמאין יעשו
 בטומאה, שלכאורה תמה טובא תא כיון שיש מיעוט
 טוהרין יש לחייב שיעשו רק הטהורין אף שהם רק
 מיעוט, דמיש מרישא שאף שרוב תבית אב טמאין לא

דאיכ חייל לרמב"ם לסינקט גם זרין דארבעים זוג
 שנמי ילכו ולא כר"ע אלא משמע דכיון דחלכת כרבנן
 ליתא לדרי"ע (ועיין בפ"ט שפי' דאיירי בכבר נתקבל
 עדותו בביד נמי צריכין לילך להפיד וזה תמה ואולי
 כוונתו רק שיודעים שבא כבר לביד ולמעט רק שאם
 יבואו כל הארבעים קודם שהגיעו הראסונים לביד
 סדה גם ר"ע וצ"ע). עכ"פ איך שנפרש לא מצינו
 שבשביל חשש"ללעתיד יתירו רבנן איסור דאריותא.

אלא צריך לומר דבחולה אף כשאמרינן דרק דחוייה
 ולא וותרה נמי הוא היתר גם שלא לחור אחר נכרים.
 וכן בריר שא"צ לחזור אחר רפואה אחרת של היתר
 כשאינה מומנת אף שאפשר לחכות עוד איזה שעה,
 ולא כדחוייה דבטומאה לקרבן צבור דאם אך אפשר
 להשיג גם ממשמרה אחרת מתזוירין כדאיתא ברמב"ם
 פ"ד מב"מ הי"ד כיון שלא וותרה אלא מפני החוק.
 והספם הוא פשוט דכיון דאף משום ספק קטן דשיג
 נדחו שבת והאיסורין שלוח צריך ורוו בותר לכן נאסרו
 מלחשוב ומלאמד כלל שמא אפשר לעשות בהיתר
 לאחר שעה קטנה, שהרי מצד זה עלול שיטעו לומר
 שיסלין לחכות ובאמת יתאחר ויטחכו, וממילא אף
 להטוברים דחוייה הוא כמו להטוברים וותרה שאין
 לחכות כלל על אופן היתר ובאופן שינוי נעל נכרים.
 ואם הותרה הוא ממש לפנינו אף כשאמרינן הותרה
 יש לאסור זהא אין צורך כלל להאיסור שחולה לא
 הותר באיסורין כשאין זה צורך לרפואתו, ומפורש תביא
 ביומא דף פ"ג ע"א באחזו בלמס מאכילין אותו הקל
 הקל וכ"ש שמאכילין אותו ויתר ולא איסור, והיה
 בחולה שנמי מאכילין אותו הקל הקל כשיש שניהם
 לפנינו. ונמצא שליכא חלוק בזה בין הטוברין וותרה
 להטוברין דחוייה. L

ד. טוהר המחלוקת בין הרמ"א והפ"י כ"ש כ"א נכרי
 שיכול לעשות בלא דחוי, ובאורי המחלוקת להטוברים
 מוכחה דחוייה כצבור אם כוהרדינן על משמר אחר,
 ובאורי מר"ב הרמב"ם דאם היו רוב הכהנים בירושלים
 טמאים טוהרים במוטא

תנה לכאורה יש חלוק בין דחוייה להותרה בא"א
 לעשות הרפואה שלא במלאכה, אך יש כאן נכרי
 שידעינו שוריו לעשות כדאיתא דהצורך למלאכה שהיא
 תאיסור מוכרחין לעשות, ורק שיש עצה לעשות ע"י
 הנכרי, דאם וותרה דאי רשאי גם הישראל לעשות
 הרפואה, לא מבעיא ללישנא בתרא בטומאה לקרבן
 צבור לרי"ג דאמר וותרה ביומא דף ר' ע"ב, דהוא
 אף כשאיכא טוהרין לפנינו בהוא בית אב עבדי נמי
 טמאין, אלא אף ללישנא קמא דהתם לא וותרת, הוא
 משום דעל הטהורין הוא תחויב כמו על הטמאין לכן
 נוטל על הטהורים לבי וממילא נאסרו הטמאין, אבל

יקריבו אלא התזרין. ולפי' יש לחלק שער דהבית אב שכבר נתחייבו כל הכתנים יש חיוב על המועטין כמו על הרוב לכן כיון שהוא רק דחיה מקריבין התזרדים המועטים, ואף אם זותרה הוא כן ללישנא קמא, אבל כשצריכין לעשות חיוב חדש על בית אב ומשמר אחר אין לעשות חיוב על מיעוט מהבית אב ומיעוט מהמשמר, ונשאר החיוב על בית אב זה ומשמר זה אף שזון טמאין, לכן אף שבאו כתנים ממשמר אחר ומבית אב אחר לירושלים אבל רובן הם טמאים אף שיש גם טהורין לא נחלק החיוב מעל בית אב זה וממילא כיון שאין בהם טהורים מקריבין בטומאת אף שיש בירושלים מיעוט טהורים, דכיון דעל הטמאים הוא החיוב אין להם לחזור אחר טהורים כיון שעכ"פ אף שהוא רק דחיה זותרה להם לעבוד.

כיון דלא שכחא שימא כל המשמר טמא תריא המכירה בכל אופן, וגם זה מוכרח דהרי לא יתחלף בשביל זה הסדר והמשמרות אלא דיעבד משמר הטוור שכנס תחת וראשון שני שבוטות שלא כענין המכירה, לכן נחשב המכירה בכל אופן שהחיוב הוא רק על המשמר של השבוע אף שנטמא, לכן כיון שהזותרו עכ"פ בשביל הזחיה מקריבין בטומאת.

עכ"פ גם בדחיה דטומאה לקרבן צבור חויגן דלמי שמחוייב הוא כמו הזותרה, דלכן בשבת לפי' שהחיוב הוא רק על ישראל הגדול אין צריך לעשות ע"י גברי אף שהזחיה כיון דעכ"פ הזותרה לו לדחיה, ורק מצד מהיות טוב היה שייך כשליכא אזור ושיחייב לחייבו לעשות ע"י גברי לכן כיון שיש חשש דלחללה אחר יולזלו אינו יכול לעשות ע"י גברי.

יש מקום לפי' לחלק בין בית אב אחר ממשמר זה למשמר אחר, ולומר דבגמי שאיתא רק לאתזרין ולא תזרין מביית אב אחר נא למיד דחיה הוא דקא ולא ממשמר אחר וכדסובר כן במה"ב מתרשי"א בבי"ע דף ק"י ע"א ברש"י ד"ה אי, משום דבית אב אחר שממשמר זה אף שאינו יום שלהם, הם עכ"פ שייכים להעבודה אף ביום שאינו שלהם, כגון בהוכרד העבודה על הבית אב של אותו תיום הרי מחוייבין כתנים שמשארי בתי האבות של אותו משמר לבא לטיימם כדאיתא בתענית דף י"ז ע"א, נמצא שגם עליהם איכא חיוב העבודה לכן אסורין בית אב הטמאים לתקריב, אבל משמר אחר אין עליו חיוב משום דשייך שבוץ וז למשמר הטמא, ויהיה המחלוקת שהרמב"ם סובר דהחלוקת המכירה והמשמרות היתה רק לטהורין וממילא נסתלק זכותם וחיוב שעליהם לעבוד על משמר האחר, ואם נסבור דבית אב דקא כמתרשי"א במה"ב דלפיל נימא דהמכירה היתה בכל אופן.

ונמצא לפי' דאין חלוק בין דחיה להזותרה לענין לחזור אזורי גברי שלתזרייהו עושה בעצמו, ולענין לחכות על רשאה והיתר אם מוכן והיתר לתזרייהו אסור, ואם אין מוכן והיתר לתזרייהו מותר, ולענין לשחוט כשיש גבלה שזרשי"א (שורת ח"א סי' תרשי"ט) אסור לשחוט כיון שהזחיה ולזרימ מותר לשחוט כיון שסובר שהזותרה כדחיה ורא"ש ביזמא שם, וא לדינא כתב ורא"ש שצריך לשחוט אף אם דחיה משום דמאס ולזרימ משום דגבלה הוא איסור על כל זית שגייכ לבי"ע צריך לשחוט. ונמצא שליכא חלוק בין דחיה להזותרה וקשה למה נקט הרמב"ם דחיה ועיין בעז"ש שכבראנו ג"כ עמ"ד בזה. L

7. בפור הדין שני הרמב"ם הרי"ם שאף באיסור גבלה שהחיים בשבילו בשבת, הדין באיסור גבלה מפרשות, ואם תלוי בהזותרה או דחיה

ולכן נראה שפירוש דחיה שכתב הרמב"ם ה' שבת רפ"ב הוא שלא נימא שליכא מעשה איסור כלל, כמא דפרש"י בטומאת מת מצוה לכתנים בברכות דף כ" ע"א, אלא דאף לחולה הוא מעשה איסור, אך שהזותרה תהיה לעשות איסורין לפי' אבל הוא דבר איסור בעצמו. ויש בזה חלוק לדינא דאם לא היה זה מעשה איסור כלל, לא היה חלוק בין איסור קל לאיסור חמור והיו יכולין לתאכל גם איסור החמור הקל, דמיש כיון שאינם בחולה מעשה איסור כלל, אבל כיון שהוא מעשה איסור אך שהזותר לעשות איסורין ניתא מת שצריך להאכיל הקל והקל, דמאחר דהוא דבר איסור אך שהזותר לחולה, כיון שיש לתאכל הקל אין לתמיד ותמיד.

אך יש גם לומר דאף שהוא חיתור יש לתאכל הקל הקל משום דאולי חיתור תאיסור הוא כחטא אחר שזה אין צורך לחולות, וממילא לא תותר רק איסור הקל, דכן תא מוכרח לומר לתרי"ם שכרא"ש שסובר

וטעם המחלוקת אולי הוא במה שנסתפקתי אם יש חיוב לעשות משמרות ולא יוכלו כל הכתנים לעבוד ביום אחד רק חלק מהם דהוא המשמר דשבוע זה, או שהוא רק ענין השואת כדי שלא יהיו כל הכתנים מחוייבין לבא, ובארתי בספרי דברות משה על ב"ק טימן פ"א ענף ב' שהוא מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן בספר המצוות מצוה לוי שלותרמב"ם הוא מצוה שיתחלקו הכתנים, ולותרמב"ן הוא רק ענין השואת ומכירה עיי"ש, דאם הוא חיוב מטעם שזוהו רק על טהורין וממילא כשמשמר אחד טמא נתבטל בעצמו זה זכותו וניתן לאחר הנמצא שם, ואף שאיכא גם ענין מכירה לענין מה שכל שבוע קבוע למשמר ידוע לא היה זה אלא על חוכות שנתחייבו מצד דין חלוקת ולכן הוי החיוב על משמר האחר, ולרמב"ן שהוא רק ענין השואת ומכירה שהזותרה אפריה ששייך בזה ענין מכירה יש לנו לומר

ותורתו שמ"מ ניתק לו מה שתגיב שמאכילין אותו הקל
 הקל וגם מפורש בדבריו שכתב ותיכא דאיכא תרי
 איטורי מאכילין אותו הקל. אבל אפשר שהרמב"ם לא
 סבר שיתחשב חומר האיטור כחטא אחר שלכן אם היה
 הדין דהותרה ואינו מעשה איטור כלל לא היה חלוק
 בין איטור קל לאיטור חמור. ונמצא שאף שלא פליגי
 לדינא פליגי בהטעמים.

הנה בלשון הר"מ חוינן שאיכא חלוק לענין שבת
 ונבלה, ודבריו לכאורה לא טובנים וצריכים באור, וכחב
 בחולת שצריך לבשר ואיכא נבלה שהוא סובר דשוחטין
 לו בשבת משום דלגבי חולה כל מלאכה שעושה בשבת
 בסבילו כאלו עשה בחול, הימנה זה לוי"ט שכיון
 שהתירה תורה מלאכות דאוכל נפש ביו"ט הוה לדידן
 כל אוכל נפש ביו"ט כמו בחול, שלכן אף ששחיטת
 עופות הוא רק מדרבנן לא היה הדין אף מאוריתא
 שיצטרך לומר לנכרי לנטור העוף ולא לשוחטת בעצמו,
 ולכן היה סידך אורי שהצריכו מדרבנן שחיטה לעוף
 לתתיר לשחוט עופות ביו"ט (ופלא מה שלא הביא מעצם
 הבשול שמתיר הישראל בעצמו אף אם נימא דכיון
 שאסרו עכ"פ מדרבנן יש ממילא להתיר מאוריתא
 ליהנות דהוי כליכא נכרי בעיר שלא היה מביא מזה
 ראיה, ואף כגם בשול נכרים אסרו מדרבנן לאכול
 הניכ הוא כליכא נכרי בעיר, ורי מצד איטור בשול
 נכרי יוכל הישראל לעשות רק והבערה והנכרי יעשה
 הבשול שהוא מתיר לאכול או שהנכרי יעשה התבערה
 והישראל תבשול ומ"מ מתיר בעצמו ביו"ט לעשות
 הכל ואף כשיש נכרי טוכ בביתו, שהוא ראיה יותר
 גדולה מראיתו שלכאורה אינה כלום וצ"ג), ומסיק
 לחלק מדין מאכילין אותו הקל הקל בלשון זה ותיכא
 דאיכא תרי איטורי מאכילין אותו הקל ושוחטת המאכל
 מתיר אבל הנבלה המאכל עצמו אסור ואריה רביע
 עלה עיי"ש, וא עכ"פ שבת חמור מנבלה הוא צריך
 לעשות הקל שהוא לתאכילו נבלה מלעבור שחיטה
 שהוא חמור.

איטור שחיטה מאחר שהוא איטור אחר, אינו סובר
 חלוק זה משום דאף בשבת סובר שהוא איטור אחד
 דלאו דמלאכה והחלוק הוא רק לחיוב תשאות), ולכן
 ליד לתרי איטורי אוכל דמאכילין הקל דחומר האיטור
 הוא כחטא אחר, שזה כיון שאיכא איטור הקל דלית בו
 חומר זה לא וותר אבל שבת אף דהוא חמור, וא עכ"פ
 הותרה בהכרח דהא אף את הנבלה צריך לחלל שבת
 לבשול והבערה והותרה גמי לשחיטה. ויהיה פירוש
 דבריו לפי זה ושוחטת המאכל מתיר שלכן אין לתתיר
 הנבלה דהא אף הקל הקל מאכילין כ"ש כשאיכא היתר
 ואיטור, ומת שעדיין ליכא שוחטת וצריך לעבור על
 איטור שבת לעשות שחוטת הא הוא משום דאריה דשבת
 רביע עלת ואריה זה הא וותר כיון דהותרה לו לבשול
 והבערה אין חלוק מה שיעשה גם שחיטה, ולכן מתיר
 לשחוט לו ואסור לתאכילו הנבלה. אבל הוא רק מחמת
 שסובר והותרה דאיכא ראיה מיו"ט שכיון שהותרה אין
 חלוק בין מלאכה אחת לשתיים ושלש, דאם דחוויה לא
 היה שייך להתיר שיעשה גם מלאכה שחיטה מחמת
 שצריך לעשות בשול והבערה דליד לוי"ט שהותרה
 לאוכל נפש ולכן הוצרך לכתוב שסובר שהותרה לחולה
 כמו ביו"ט שהותרה לאוכל נפש.

אבל לפי"ו הוא כדסובר תראב"ד שהביא תרא"ש
 שאם הנבלה חסרה בשול והבערה מתיר גם לשחוט
 ואם הנבלה מוכנת לו מיד מ"י שהוא גם מבושלת שאין
 צורך לחלל שבת כדפי' חק"ג מאכילין אותו הנבלה,
 אף שהראב"ד סובר שהיא דחוויה אך נימא שאף שלדינא
 שוין פליגי בהטעמים דלתראב"ד שסובר דחוויה תרי
 כתב דבעצם היה לן לומר דאכילתו הנבלה ולא
 לשחוט אף כשצריכה הנבלה בשול ותבערה הוא משום
 דאיטור מלאכה דשחיטה חמור מנבלה דהוא רק איטור
 לא, אבל כתב שיש לומר דכיון דאיטור שבת כבר
 ניתן לדחות בהבערה ובשול אולי נחשב קל עתה לענין
 תדיהוי אף שהחמיר לענין עצם האיטור ומטעם זה מסיק
 דכשתנבלה מבושלת שעתה לא ניתנה שבת ליחחות
 אצל חולה זה בוא מלתא דאכילת בשר ודאי איטור
 חשבת נחשב חמור (ואף שהזכיר גם שנדחה בשביל
 קטן שיש אחד בסוף העולם שלכן שייך להחשיבו קל
 שזה שייך אף לגבי נבלה מבושלת כנראה שאינו סובר
 זה לטעם נמשך רק לצרוף בעלמא ולכן לא חש לטעם
 זה ובכלל טעם זה חסרת), והר"מ שסובר והותרה אינו
 סובר דשייך להחשיבו קל איטור שבת לענין דחיה
 מנבלה, אלא שייך להתחשב רק עם חומר האיטור
 בעצם מטעם שהיתרון לא וותר שלכן ודאי שבת חמור,
 אבל הוא מטעם שכיון שהותרה שבת לחולה זה לבשול
 ותבערה אין חלוק בין מלאכה אחת לשתי מלאכות
 כדפצינו ביו"ט שהביא לדמיון, אבל מלשון תרא"ש
 משמע שלתרי"מ מתיר וגם צריך לשחוט אף כשתנבלה

ורציתי לפרש בתחלה דהר"מ שמצריך ליחחות
 הוא רק כשהנבלה עדיין צריכה בשול שמוכרחין לעבור
 על איטור שבת בהבערה ובשול שבוה הדמיון ליי"ט
 הוא שאין חלוק בין אוכל נפש תצריך רק מלאכה
 אחת לאוכל תצריך לחיבה מלאכות כיון שמלאכה דיו"ט
 וותר באוכל נפש, כמו כן גם לחולה בשבת כיון שהותרה
 למלאכה בשול ותבערה וותרה גם לעשות מלאכה
 שחיטה (ואף דיש לחלק דבריו"ט שליכא חלוק מלאכות
 כראיתא בפסחים דף מ"ה ע"א נחשבו כל המלאכות
 איטור אחד משאיכ בשבת דיש חלוק מלאכות לחיוב
 תשאות נחשב כל מלאכה לאיטור במעו עצמו ולכן אף
 שהותרה לו איטורים דהבערה ובשול לא וותרה לו

מבושלת מטעם שסובר שהותרה. וכן מפורט בתשובת הרשב"א ח"א סימן תרפ"ט שלח"מ מרוטנבורק מותר לשחוט אף כשאכא נבלה להאכילו ולא הזכיר הלוק באם היא מבושלת אך הוא כתב ששמע שטעמו משום דאולי ימנע מלאכול נבלה וימות, שזו טעמו של הרא"ש ולא טעם של הר"מ אבל עכ"פ נשמע מהרשב"א שלח"מ מותר אפילו תנבלה היא גם מבושלת דאף שנתחלף לו הטעם לא נתחלף לו הדין שסובר הר"מ. וגם להרשב"א עצמו שתלוי דאם הותרה מותר לשחוט שהוא אף באופן דאיירי שהנבלה היא גם מבושלת, הוא כטעם הר"מ שחביא הרא"ש אלמא דמטעם הותרה מותר אפילו כשהנבלה היא מבושלת דלא כדכתבתי. ולכאורה תמזה מ"ש ממת דמאכילין אותו הקל הקל.

ולכן צריך לומר דהחלוק מהקל הקל ועד דבתרי מיני אוכל כיון שלא כל התורה הותרה לחולה אלא מה שצריך לחיותו שלא יסתכן, לכן כשצריך לבשר לא הותר כשיש לו היתר לאכול נבלה ואף כשאין לו רק איסורין לא הותר אלא הקל, ולכן כשדנין על דבר כשר הרי לא הותרה הנבלה כיון שאפשר בשחוטתו, אך שאיכא מגיעה משום שעדיין ליכא שחוטתו וצריך למלאכה לעשות שחוטתו הרי אפשר לו לשחוט שהותרה לחולה וליכא שום איסור שממילא ליכא מגיעה מצד איסור המלאכה לכן אין להתיר הנבלה, ואף ששבת הוא יתיר המזר הרי מכיון שהותרה אינו המזר. והוי פירוש אריה רביע עלה היינו שהאריה דאיסור נבלה אינו מניח ליקח הנבלה שהרי יש מי שישחוט שהותרה לחולה ואיכא ממילא אריה דאיסור נבלה שהרי לא הותרה כשיש שחוט, רביע עלת, לומר שיקח שחוטתו וכשליכא הרי יכול לשחוט. L

76. בוצר דשאלת אבישי היתה משום דהצלה דנט לא שייך שתהיה ע"י מעשה דאיסור, ולפ"כ רשבת הותרה פשוטו לו שאין איסור כלל, ולהפ"כ דהיה נשמו לו שלצורך הצלה אין פאן כיוון דמלך, ופסק בריקתה בפני המלך כפ"ג

וכיון שנתבאר שכיון שאיסורין דחויין לגבי חולה אף שהוא היתר ממש שא"צ לחזר כלל אחר גכיים וקטנים הוא רק היתר לעבור איסורין לחולה ולא שהוא מעשה היתר, נראה שמיר שאלת אבישי דכיון שהיא מעשה איסור אף שמותר לעבור לחולה סובר אבישי דעכ"פ אין ראוי שיעשה גם ע"י מעשה איסור, והצלה זו דנעשה ע"י אבישי היתה זה רק בדרך גם כדמבאר בגמ' ורבה גסים שנעשו בזה, אף שמותר וראוי לעבור האיסור בוריותו להצלה ורפואת האדם מ"מ כיון שהוא מעשה איסור לא יעשה גם בזה, והיתה שאלתו אם מה שחותרו איסורין לפ"ג הוא רק דחוייה או הותרה דאם הותרה לחולה הרי אין זה מעשה איסור כלל

כדפ"ש"י בברכות בטומאת מת מצוה לכוון שאין ראייה מזה שגדול כבוד הבריות טדוחה איסור דאורייתא משום שלא נאסר זה כלל כטומאת קרובים אף שהטעם אולי הוא בשביל כבוד הבריות, מ"מ אין ראייה מזה שלא אסרה תורה בשביל זה שגם גזתה מת שאסרה תורה בשביל כבוד הבריות, דשאני שלא להעשות איסור מלחזות איסור, אלמא דאף דבר שבעצם הוא מעשה איסור שייך שלא יהיה מעשה איסור לפעמים, לכן גם כפי"ג שייך זה שלא יתחשב אף מעשה איסור וממילא יהיה ראוי גם להעשות גם ע"י זה, שממילא נוגע גם לעצם היתר דכיון דלא היה זה רכיבה להביא רשאה טבעית אלא הצלה דנטים, דאם דחוייה שלכן לא יעשה גם ע"י זה הרי הוא שלא לצורך ואסור לרכוב עליך מדין אין רוכבין על סוס, ואם הותרה דראוי לעשות גם הוא ממילא לצורך ומותר.

ופשוטו לו בשעת הסכנה שפיר דמי, היינו שהותרה ואין בזה שום מעשה איסור, וממילא ראוי להיות גם ע"י ומותר לרכוב על סוס. ומדויק לע"י לשון שפיר דמי ולא אמרו לו בקצרה מותר, משום דזה ידע שפותר לסכנה אם היה זה לרפואה בדרך הטבע דהוא להביא רפואה לחולה וכדומה, ושאלתו הא היתה רק לאם הוא מעשה איסור הותרה לסכנה, או שלסכנה אינו מעשה איסור כלל שנוגע זה לענין הצלה שהוא רק בדרך גם שאם הוא מעשה איסור לא ראוי להעשות גם ע"י זה וממילא אסור, ולכן הוצרכו להשיבו בלשון שפיר דמי, שהכוונה שהוא גם מעשה נאה משום שאין בזה מעשה איסור כלל ומותר ממילא אף להצלה בדרך גם. ומשמע שלא אמר לתם איזו סכנה יש בזה שלא רצה לגלות רק שאל להם מה שמותר לסכנה אם הותרה או דחוייה, וחזקתו להשיב בלשון שפיר דמי דהוא כדבארתי שהוא גם דבר נאה משום דלחולה לא נאסר כלל, והוא ידע ממילא מזה על שאלתו להצלה בדרך גם שג"כ מותר. ואיכא מזה ראייה לכאורה לח"מ שהותרה לחולה

ולח"מב"ם רמ"ב דשבת ורשב"א בחשו' תרפ"ט חז"ן יומא ט"ג ע"א הסוברים דהיא דחוייה יטרו ששבת וכל איסורין לא יתרו להצלה בדרך גם שא"א להעשות גם ע"י מעשה איסור אף שאין בוט איסור למעשה להצלה מטכנה ולרפואה דחולה, וממילא יהיה זה שלא לצורך שאסור. ושאלת אבישי יפרשו שרק באיסור זה דאין רוכבין על סוס וכדומה שכל יסורו הוא מצד כבוד המלך, אם ג"כ הוא ככל האיסורים מאחר שאסרה זה וותרה אך ששותר לפ"ג, שלכן הוא רק להצלה ולרפואה באופן טבעי אבל לא להצלה בדרך גם שאינו ראוי להיות גם ע"י מעשה איסור, או שכיון שהוא להצלה נפש אף של אחרים אין זה כיוון למלך בזה שרוכבין על סוס לצורך הצלה, וממילא ראוי

ההצלה שאז ירסמו לבי"ע שידעו להודות לחשיית
על הסדיו הגדולים בגפלאותיו לדוד המלך, ואולי משום
שלא יחשדו כלל לאבישי שהיה ראש השלשה שיעשה
דבר איסור ויבינו שהוא להצלת נפשות.

ויש להסתפק ברקיקה לפני המלך אם מותר להצלה
בדרך גס, דאולי כיון שהוא מעשה גנאי גרע מרכיבת
על סטו דאינו מעשה גנאי אלא שאינו כבוד, ולימ
לרבנן סנהדרין דף י"ח ע"א שאסור לחלוץ מפני
הרקיקה שהוא גנאי אף שהוא למצוה ששייך להסתפק
אף להצלה מסכנה שמותר, וע"כ מעשה איסור,
אלא אף לר' יודנה דאם רצה מותר לחלוץ כיון שהוא
למצוה עכ"פ ענין גנאי הוא ואסור להצלה בדבר גס
מפני שאינו ראוי לגס או שכיון שהוא להצלת אינו
מעשה גנאי כלל וראוי לגס ומותר וצ"ע לדינא אם
יתיה גידון כזה שהוא רק לאנשים כדוד ואבישי.
אביך אהבך בלוי"ג.

משה פיינשטיין.

גם להעשות גס צ"ע ומותר לרכוב אף להצלה בדרך גס.
ושעטו לו שאסור זה שאני משאר איסורין דכיון דהוא
להצלה מסכנה אין בזה כיון למלך וממילא אין בזה
מעשה איסור ומותר אף להצלה בדרך גס. ומדויק
לדידו מה ששאל ביהוד על הא דתנן אין רוכבין על
סטו משום דעל איסורים אחרים ידע אבישי שהוא
מעשה איסור ולא ראוי להעשות גס וממילא אסור
לעבור איסורין להצלה בדרך גס, ורק על איסור זה
דאין רוכבין על סטו גסתפק דאולי אין בזה שום
מעשה איסור משום דאין בזה כיון למלך, או שאף
שהוא בשביל כבוד המלך מאחר שאסרה תורה עכ"פ
הוא ככל האיסורין שהוא מעשה איסור אף שהותר
לסכנה, וגם אפשר דהיה סבור דמאחר דהרואין שרוכב
על סטו המלך לא ידעו שהוא לסכנה ויאמרו שמולול
בכבוד המלך שלכן הרי יש בזה בזירה מעשה איסור.
ושעטו לו שאיסור זה שאני ואין לתחשיב זה לבזיון
מצד חסרון הידיעה להאחרים תרואין אותו כשהוא רוכב
כיון שע"פ האמת אינו בזיון, וגם הם ידעו מה אחר